

INTERVJU • SID 14

Anlagda bränder
mer än halverade

INTERVJU • SID 10

Lämnar MSB
med vemod

TJUGOFYRA7

En tidning utgiven av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap #33 Mars 2017

– Vi är en stor genomfartskommun med väg E4, två flygplatser nära och fem pendeltågstationer, säger Richard Buske, säkerhetschef i Sollen-tuna kommun.

FOTO: THOMAS HENRIKSON

Hög krisberedskap i Sollentuna

■ Sollentuna kommun i Uppland har hög beredskap inför kriser och extraordinära händelser. För att nå invånarna i kommunen har man tagit till ovanliga grepp. Ett exempel är Risk-bussturen där allmänheten erbjuds guidad visning för att titta närmare på infrastrukturel-

la sevärdheter som vattentorn, broar och stora trafikknutpunkter.
– Bussturen är till för att skapa ett intresse hos människor att lära sig mer om sin hemkommun, säger Richard Buske.

Sidan 12

PÅVERKAN
**Valet 2018
i fokus**
MSBs arbete med påverkanskampanjer kommer att fokusera på det svenska riksdagsvalet
Sidan 8

RÄDDNINGSTJÄNST
Omfattande utredning
Mer effektiv och likvärdig räddningstjänst, bättre förutsättningar att rekrytera deltidsbrandmän.
Det är några punkter i en utredning regeringen beslutat om.
Sidan 3

Upphandlar GRiB lokalt
MSB har lyssnat på kritiken och provar möjligheten att upphandla merparten av deltidsutbildningen hos ett antal kommuner.
Sidan 4

VÄGLEDNING FÖR SÄKRARE RÄDDNING I TRAFIKEN • SID 4

Vi behöver öka takten

Detta blir min sista inledare, och jag tar därför chansen att blicka framåt, genom att reflektera bakåt på de drygt åtta år MSB har funnits.

När MSB startade i januari 2009 kändes tanken på krig avlägsen. Då trodde 4 procent att det fanns risk för ett militärt angrepp inom de kommande fem åren, den andelen har nu ökat till 19 procent. (Enligt Opinioner 2016)

Då hade MSB fokus på olyckor och kriser, samt att bygga det som inte funnits tidigare, det operativa uppdraget – MSB:s uppgift att samordna aktörer under samhällsstörningar. Idag bedriver MSB en mångfacetterad och bred verksamhet, och på alla områden har det skett utveckling. På vissa områden för sakta eller för lite, tycker kanske den otålige generaldirektören, men på andra områden med synbara resultat som vinner respekt. Ett område som vuxit mer än andra är informations-säkerhet och MSB:s it-incidentberedskap.

Vi fick fem år med i huvudsak fredstida kriser i åtanke.

2009 hoppades vi på evig fred i Europa, även om kriget i Georgien hösten 2008 hade skakat om oss. Försvarsmakten fick ett nationellt försvarsplaneringsuppdrag och vi insåg att det skulle komma att påverka även MSB:s ansvarsområden. Därför var MSB tidigt mån om att tydliggöra att satsningar för att öka samhällets förmåga att hantera fredstida kriser också förbättrar försvarsförmågan.

Så kom den nordafrikanska våren 2011, och förhoppningen om att världen skulle demokratiseras lite till. Men i spåren av de väpnade konflikterna som följde kom den värsta flyktkatastrofen i modern tid. När flyktingströmmen nådde oss sommaren 2015 satte det press också på sammanhållningen mellan Europas medlemsstater.

Den ryska annekteringen av Krim – det är bara tre år sedan, i mars 2014 – och Rysslands aggression mot östra Ukraina rubbade den sä-

LEDARE

Helena Lindberg
Generaldirektör,
MSB

Vi har kartlagt risker och sårbarheter, men inte gjort tillräckligt för att åtgärda bristerna

kerhetspolitiska situationen i vårt närområde. Det blev tydligt att vi åter behöver planera för höjd beredskap, krig eller krigsfara. Vi har därför återupptagit planeringen för civilt försvar, och det börjar märkas i samhället på alla nivåer – det är full fart framåt. Vi flätar in perspektivet höjd beredskap i befintliga system. Krisberedskapen och förmågan att göra effektiva räddningsinsatser är basen.

Myndigheter, länsstyrelser, landsting/regioner och kommuner är bättre rustade idag för att hantera olyckor och kriser. Förmågan att snabbt åstadkomma samordning och inriktning genom samverkan och ledning är också avgörande för att samhället ska kunna möta såväl hot i gråzonen som militärt angrepp. Det innebär att samhällets förmåga att stå emot samhällsstörningar – oavsett vad som orsakat störningen – även fungerar avskräckande för en angripare som vill oss illa.

En intressant skillnad jämfört med 2009 är också debatten om vårt privata ansvar för att ha god beredskap. De senaste åren har debattörer med beredskap som intresse börjat dela med sig till andra med råd om vad man kan tänka på. Dessa svenska preppare skiljer sig lite från preppers som bygger egna bunkrar på hemlig plats. Intresset har kommersialiserats, butiker erbjuder utrustning för hemmets krisberedskap och tips för din krislåda.

Det finns en form av preppande som är solidarisk och inkluderande. Man delar med sig av kunskaper, hjälper sin familj men räknar också in behövande vänner, grannar och andra och bidrar därmed till samhällets beredskap för att hantera alla möjliga sorters kriser. Frivilligheten har också fått ett uppsving, fler engagerar sig och organiserar sig för att hjälpa andra. Det är också en viktig erfarenhet: Enskilda människor är en viktig resurs vid olyckor och kriser. Planera hur man kan ta vara på och stärka den kraften!

I regeringens nationella säkerhetsstrategi beskrivs sårbarheter och ett antal risker och

hot som vi behöver förebygga, mildra konsekvenserna av eller förbereda oss för att kunna hantera. Den strategin bekräftar i allt väsentligt MSB och andra myndigheters bedömningar och är ett dokument som alla som arbetar i vår bransch bör läsa!

Jag vill lyfta tre utmaningar ur den:

Privat sektor ansvarar för en stor del av den samhällsviktiga verksamheten. För att skapa ett resiliент samhälle krävs en övergripande och grundläggande nivå på säkerhet i samhällsviktig verksamhet. Hur ska vi få till den samordning mellan offentlig och privat sektor som behövs och som håller även för den påfrestning höjd beredskap skulle orsaka?

Den andra utmaningen är att få till en **samling** runt ett gemensamt ansvar för säkerhet och ordning, trygghet och god beredskap på alla nivåer. Det behövs breda kunskapshöjande aktiviteter som ökar den enskildes förmåga att ta ansvar för sig och sin granne, och det krävs bred samverkan med frivilligorganisationerna. I synnerhet de Frivilliga försvarsorganisationerna som är tränade, har system och förmåga att organisera spontanfrivilliga när något händer – använd dem!

Den tredje utmaningen är att myndighets-Sverige behöver öka takten. Vi har kartlagt risker och sårbarheter, men inte gjort tillräckligt för att åtgärda bristerna. I synnerhet tänker jag på infrastruktur: el-, it, tele- och vattenförsörjning. En del har gjorts, men långt ifrån tillräckligt. Vi behöver öka tempot för att göra något åt sårbarheterna och vara vaksamma på att digitalisering och andra tekniksprång riskerar att skapa nya sårbarheter och nya sårbara beroenden.

Tills slut vill jag kosta på mig ett sista medskick till dig som arbetar med olyckor, kriser och civilt försvar – öva!

Öva ofta, öva sektorsöverskridande, öva mellan olika nivåer.

Öva inte främst för att träna, utan för att testa och förbättra.

TJUGOFYRA7

Tjugofyra7 bevakar utvecklingen inom Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps ansvarsområden och ska stimulera till debatt i dessa frågor. Enbart Ledaren på sidan 2 är att betrakta som MSBs officiella linje.

REDAKTION
Gunno Ivansson
Journalist, ansvarig utgivare
010-240 51 06
gunno.ivansson@msb.se

Per Larsson
Journalist
010-240 51 02
per.larsson@msb.se
Adress: Tjugofyra7, L 255,
651 81 Karlstad
E-post: redaktionen@tjugofyra7.se
Webb: www.tjugofyra7.se
Upplaga: 28 000 exemplar
Tryck: Pressgrannar AB, Linköping
Tryckdag detta nummer: 9 mars
Nästa nummer är ute: 13 juni

18

17

19

INNEHÅLL #33

NYHETER

Olyckor under insats ska hindras

Sidan 4

Islamism etablerad i Sverige

Sidan 6

Förstärkt medmänniska uppskattas

Sidan 17

SFI med räddningstjänstinriktning

Sidan 18

Svårt utreda effekt av fixartjänster

Sidan 19

UTBILDNING

Förslag om utbildning i civilt försvar

Sidan 20

ERFARENHETER

Ammoniakutsläpp skadade två

Sidan 22

Samverkan vid större insatser, som här under skogsbranden, är ett av många områden att se över som regeringen tar upp direktiven för utredningen om effektivare räddningstjänst.

FOTO: JOHAN EKLUND

Brister i likvärdighet

■ Omfattande utredning för effektivare räddningstjänst

En mer effektiv och likvärdig räddningstjänst.

Bättre förutsättningar att rekrytera deltidsbrandmän.

Utveckla samverkan inom blåljusområdet.

Det är huvuddrag i den utredning om effektivare räddningstjänst som regeringen beslutat om.

■ – Det finns ett stort behov av att samverkan på räddningstjänstområdet kan förstärkas och bli mer enhetlig. Det är sär-

skilt viktigt vid komplexa räddningsinsatser som berör en eller flera kommuner, säger inrikesminister Anders Ygeman.

Regeringen pekar på brister som gör det svårt att få en likvärdig räddningstjänst i landet.

Den utredning det nu lagts fram direktiv för är omfattande. Det handlar bland annat om samarbete mellan kommuner, med andra blåljusmyndigheter och frivilliga, statlig styrning, vilken kompetens en räddningschef ska ha, och inte

minst svårigheten att rekrytera deltidsbrandmän.

– **En viktig del av uppdraget** är att analysera och lämna förslag till bättre förutsättningar att rekrytera och behålla deltidsanställda brandmän, säger Ygeman.

Det konstateras att många kommunala räddningstjänster samverkar, men att det sker mer frivilligt. En reglerad skyldighet att samverka ses som en möjlighet.

Regeringen anser att räddningstjänsten även i framtiden ska vara ett kommunalt ansvar. Koppling till kommunalt ansvar i övrigt, som stadsplanering, lokala riskbilder med mera gör att kommunerna har den lokala kunskapen för att organisera en effektiv förebyggande och operativ verksamhet.

Ansvar vid insatser kan vara komplext och omfattande. Regeringen anser att det kan finnas behov av att reglera behö-

righets- och kompetenskrav för anställning av kommunal räddningschef.

Statens ansvar anser man ska anpassas, bli tydligare och förstärkas. Det kan exempelvis vara vid övertagande av räddningsinsats, vilket skedde under skogsbranden i Västmanland,

Utredaren, som ännu inte är utsedd, ska redovisa sina förslag senast 30 juni 2018.

PER LARSSON

Det här vill regeringen få utrett

Några av de frågor som utredaren ska analysera och föreslå åtgärder om:

■ Hur kommunernas styrning och uppföljning av den förebyggande verksamheten och operativ räddningstjänst kan förstärkas och utvecklas.

■ Kommunernas förmåga att på ett mer systematiskt sätt kunna analysera vilken förmåga verksamheten bör ha.

■ Utvidgad skyldighet att samverka för att utveckla och förstärka en mer enhetlig räddningstjänst.

■ Hur andelen kvinnor och personer med utomnordisk bakgrund i räddningstjänsten kan öka betydligt inom överskådlig tid.

■ Hur man kan stödja kommunernas räddningstjänst genom utvecklad samverkan mellan blåljusmyndigheter och andra

relevanta aktörer, exempelvis frivilligorganisationer.

■ Bättre anpassning av utbildningen inom skydd mot olyckor till lokala förhållanden, analysera om utbildningen för deltidsanställda brandmän i större utsträckning kan anordnas på lokal nivå.

■ Behov att reglera behörighets- och kompetenskrav för anställning av kommunal räddningschef.

■ Förmåga och effektivitet vid omfattande eller komplexa räddningsinsatser eller flera samtidigt pågående räddningsinsatser.

■ Behovet av att MSBs och länsstyrelsernas stöd till räddningstjänsterna förstärks och utvecklas, bland annat i fråga om stabs- och ledningsstöd vid omfattande eller komplexa räddningsinsatser.

■ Om det är lämpligt och ända-

målsenligt att en statlig myndighet har möjlighet att ta över ansvaret vid omfattande räddningsinsatser, om det bör ställas krav på särskilda skäl eller kvalifikation för övertagande.

■ MSBs och länsstyrelsernas tillsyn behöver i flera avseenden förbättras och det statliga tillsynssystemet ses över. MSB kan behöva ges utökade befogenheter för att kunna utöva en effektivare direkt tillsyn.

Sex brandmän har omkommit under arbete på olycksplats eller under utryckning de senaste fem åren. Med den nya vägledningen ska arbetet bli säkrare.

FOTO: JOHAN EKLUND

Olyckor under insats ska förhindras

■ Vägledning för säkrare räddningsarbete i trafiken

Räddningspersonals arbete under insatser i trafiken ska bli säkrare. Både vid olycksplatsen och under utryckning.

En vägledning med rekommendationer för ökad säkerhet har tagits fram av MSB, Trafikverket och Brandskyddsföreningen.

■ De senaste fem åren har sex personer från räddningstjänsten omkommit i tjänsten, antingen under utryckning eller under räddningsarbete på vägen. Dessutom har antalet larm till trafikolyckor ökat kraftigt de senaste tio åren, från cirka 13 000 till över 18 000 per år.

– Vi inom branschen behöver ta ett gemensamt ansvar för att skapa en säkrare arbetsmiljö för blåljuspersonal, bärgare och våra entreprenörer, säger Stefan Björkqvist, chef för nationell operativ ledning på Trafikverket till msb.se.

– Alla som arbetar i trafiken behöver vara medvetna om fa-

rorna oavsett hur stor eller liten olycksplatsen är. Vägledningen ska ge stöd så att de som arbetar på olycksplatser i vägtrafiken ska kunna arbeta skyddat och säkert, säger Yvonne Näsman, projektledare för arbetet vid MSB.

Vägledningen "Säkerhet i trafikmiljö" riktar sig till räddningstjänsten, Trafikverkets personal, restvärdesledarna med flera som arbetar med trafikolyckor.

I vägledningen finns bland annat rekommendationer om hur en olycksplats bör spärras av, hur man begränsar framkomligheten, hur man avvecklar en avspärrad olycksplats, hur man kör säkert till och från en olycksplats. Rekommendationerna är bland annat baserade på erfarenheter från tidigare händelser. Där det saknats underlag har studier och beräkningar genomförts.

För trafikanter ska det bli säkrare att passera olycksplat-

ser som inte är helt avspärrade. Avspärrningar kan göras helt eller delvis för att både de som arbetar i området och de som passera känner sig säkra.

Vägledningen sprids till alla som arbetar med olyckor i vägtrafiken och den kommer att tas in i både MSBs och Brandskyddsföreningens utbildningar. Brandskyddsföreningen kommer utifrån vägledningen att presentera en utbildning till räddningstjänstpersonal under det kommande året.

– Mot bakgrund av att det saknas tydliga regelverk för säkert arbete, och det faktum att många räddningstjänster nu arbetar fram egna både bra och mindre bra rutiner och arbetsätt, är vi på Brandskyddsföreningen glada och stolta över att få vara en del av att ta fram en nationell och kvalitetssäkrad vägledning, säger Jesper Boqvist operativ chef för restvärdesräddning

Trafikverket utför ett flertal

åtgärder för att öka säkerheten för de som arbetar på och vid vägar och järnväg. Bland annat utbildas räddningstjänsten i säkert uppträdande.

Om vajerräcken, som orsakat olyckor under räddningsarbete, konstateras att räddningstjänsten i normalfallet inte bör röra vajerräcken eller andra väganordningar. Om det måste ske i livräddande situation rekommenderas mjuk avlastning, exempelvis genom att flytta fordon som belastar vajern.

Trafikverket undersöker i ett forskningsprojekt hur en vajer i spänt läge kan bete sig då den behöver klippas eller vid flytt av fordon när vajer ligger i spänn. Rekommendationer om hur vajrar ska kapas och vilka risker det kan medföra räknar man med att kunna presentera under första halvåret.

Bilden av yrket måste förändras

Bilden av yrket brandman måste förändras, det är det viktigaste för att få in fler kvinnor i yrket.

Den uppfattningen tycktes man överens om på NJR-seminariet (Nätverket jämställd räddningstjänst).

■ – Många tjejer tänker sig det inte som ett yrke för dem. Bilden av vem som kan bli brandman måste ändras, säger Lotta Eriksson, enheten för utbildningssamordning på MSB.

Tjejer har högre betyg och blir antagna till utbildningen i skydd mot olyckor i högre utsträckning i förhållande till antal sökande. Men bara en tredjedel av de tjejer som gått utbildningen jobbar i dag inom räddningstjänsten. Ett skäl anses vara att man skrämts bort under praktiken.

– Det är en sak NJR ska jobba med, att det ska bli lättare att komma på praktik för både tjejer och killar. Och alla ska känna sig välkomna. Det första bemötandet är viktigt, lite av ett mantra vi ska trumma ut, säger Nils Weslien, förbundsdirektör i Karlstadsregionen och ordförande i nätverket.

Malin Hedberg, ordförande i förbundsregionen för Karlstadsregionen, fick frågan om hur mycket hon som politiker trycker på för jämställdhet.

– Behöver inte trycka på så mycket, är lyckligt lottad med ett bra förbund. Vi har pratat om jämställdhetsintegrering i alla sex år jag varit med. Att vi inte nått ända fram är en annan sak.

Helena Nässlander, MSB, konstaterade att för hennes myndighet handlar det om att nå fram till de som inte redan är frälsta, som inte jobbar med frågan.

– Jag hör att vi behövs som pådrivare, och förändringen tar tid. Jämställdhet handlar också om mer än antal, det är också attityder och värderingar. Det måste vi alla jobba med i våra organisationer.

PER LARSSON

Varnar i bilstereon för uttryckningsfordon

Några av utryckningsfordonen i Stockholm får det lättare att ta sig fram i trafiken under våren – åtminstone om det nya varningssystemet Evam fungerar som det är tänkt.

■ Evam, som har koppling till Kungliga tekniska högskolan (KTH), sänder ett röstmeddelande från det uttryckande fordonet till bilister i omgivningen och kommer att testas under några veckor, cirka fyra-sex, med start i mitten av mars.

– Vi har utvecklat ett smart kommunikationssystem för uttryckningsfordon. Det fyller tre funktioner. Att förbättra framkomligheten för ambulans, polis och räddnings-

tjänst, öka trafiksäkerheten och göra arbetsmiljön i trafiken bättre för utsatta yrkesgrupper, säger Alex Hedberg, som leder den grupp med tidigare och nuvarande studenter vid KTH som tagit fram systemet.

– I dagsläget använder Evam radiokommunikation och FM-bandet. Meddelanden tas emot oavsett om föraren lyssnar på radio, cd eller Spotify via aux eller blåtand. Det enda kravet är att bilstereon är påslagen, något två av tre förare har i sina bilar

Evam kan också användas under insatsarbete, exempelvis varna trafikanter för en olycksplats.

– En ny personbil är i prin-

cip helt ljudisolerad och det har inte hänt så mycket med uttryckningssignalerna på 100 år.

Det har gjorts försök med liknande varningssystem tidigare men de har stört ut radiofrekvenser. Evam dirigerar om ljudsystem till en annan kanal, vilket är mindre känsligt, förklarar Alex Hedberg. Detta innebär också att det enbart är de berörda bilisterna som får meddelandet, inte personer på exempelvis ett fik eller i en bostad i närheten.

Håkan Marcusson, systemarkitekt vid MSB, är positiv till det nya systemet.

– Det finns ett behov och ur varningssynpunkt är det väldigt vettigt. Dock är det PTS,

Post- och telestyrelsen som avgör om det blir godkänt. Vi hoppas att det löser sig.

I det inledande testet i Stockholm sitter Evam i fyra ambulanser och tre av räddningstjänstens fordon. Till sommaren kommer systemet att testas i Jönköping, Gävle och Blekinge.

Evam kopplas samman med den befintliga utryckningsanordningen och kan inledningsvis sända röstmeddelandet ”Varning, inkommande utryckningsfordon, ge fri väg” och ”Varning, trafikolycka”, säger Alex Hedberg som hoppas att systemet är i fullskalig produktion under 2018.

JOHAN WANGSTRÖM

Svag insikt om elberoende

Vilka samhällsviktiga funktioner bör ha reservkraft? Det var en av frågorna som ventilerades när MSB arrangerade Reservkraftsdagen.

■ Många deltagare på dagen tog upp problemet med att insikten om elberoende inte är speciellt stor hos budgetansvariga.

Även om verksamheten stämplats som både elberoende och samhällsviktig i risk- och sårbarhetsanalyser (RSA) och Styrel tycks det inte vara en självklar kontinuitetsåtgärd att säkra elförsörjningen. Det tas helt enkelt stora risker då man förutsätter att det finns el i vägguttaget.

– I samband med incidenter har vi korta beslutsvägar och god ekonomi för detta, men vid fungerande drift är intresset lågt, sade en av deltagarna.

MSB begär ökat anslag

I budgetunderlaget till regeringen begär MSB öka anslag med sammanlagt 284 miljoner kronor för åren 2018-2020.

■ MSB skriver i underlaget att den kommande budgetperioden innebär utmaningar för myndigheten, inte minst med anledning av det försämrade säkerhetsläget och den återupptagna planeringen för höjd beredskap.

MSB konstaterar att en större del av nuvarande anslag 2:4 Krisberedskap kommer att finansiera åtgärder kopplat till höjd beredskap.

Exempel på satsningar som MSB ansvarar för och som kommer att öka belastningen på anslaget under budgetperioden är inköp av räddningstjänstmateriel under höjd beredskap (RUHB) till relevanta delar av Sverige, till exempel kvalificerad utrustning för sök- och räddning samt högkapacitetspumpar. Investeringskostnaden för detta beräknas uppgå till minst 100 miljoner kronor.

Skyddsrummen behöver åtgärdas för att uppfylla den standard de är byggda utifrån.

Inköp av bland annat högkapacitetspumpar för höjd beredskap är något som kommer öka belastningen på det så kallade krisberedskapsanslaget.

FOTO: JOHAN EKLUND

MSB bedömer att det kan kosta upp emot en miljard kronor. Ytterligare åtgärder som behöver vidtas och som skulle kunna finansieras genom 2:4 är civila myndigheters stora behov av säkra lokaler för möten, utbildning osv. Det beräknas kosta 10 miljoner kronor per år.

Kommuner och landsting behöver återuppta planeringen för höjd beredskap. Den ersättning de får för åtgärder kopplat till civilt försvar är idag väldigt lågt satta enligt MSB.

För att komma igång med

planeringen för höjd beredskap anser MSB att kommunerna och landstingen bör få ytterligare 50 miljoner kronor i ersättning redan under 2018. MSB förslår därutöver att staten ska tillhandahålla riktade utbildningar för att höja kompetensen i säkerhetsskyddsfrågor. Detta bedöms kosta ytterligare cirka 10 miljoner kronor per år under budgetperioden.

Utöver åtgärderna kring höjd beredskap som ska hanteras av 2:4-anslaget framhåller MSB ett antal områden som behöver ökade anslag. Det gäl-

ler psykologiskt försvar, utbildningsverksamheten, informations- och cybersäkerhet och etermedieberedskap.

Behovet av att utveckla psykologiskt försvar är betydligt större än vad myndigheten anser sig kunna hantera inom nuvarande ramar. Därför begär man 23 miljoner extra 2018 och därefter 33 miljoner per år 2019 och framåt.

Ska utbildningen vid MSBs skolor bedrivas med god kvalitet behöver investeringsnivån öka. MSB bedömer att verksamheten behöver tillföras 20 miljoner 2018 och från 2019 och framåt 35 miljoner per år.

Om inte pengarna tillförs kan det innebära att färre utbildas, minskade investeringar eller att schablonersättningen till kommunerna för deltidsutbildningen reduceras eller tas bort.

Informations- och cybersäkerhet behöver en förstärkning med 25 miljoner per år under perioden. Etermedieberedskapen med 10 miljoner per år från 2018. Sammanlagt begär MSB en anslagsförstärkning med 284 miljoner kronor.

GUNNO IVANSSON

I en diskussion om kontinuitetshantering konstaterades att om det finns ett elberoende är det verksamhetsansvariga som måste säkerställa att reservkraft finns och fungerar. Många deltagare efterlyste funktionskrav för att få beslutsfattare att förstå behovet av reservkraft.

För att få igenom kraven på driftssäkerhet framförde en annan deltagare att RSA, beredskapsplaner och kontinuitetsplanering ger ett faktaunderlag som det kan prissättas och budgeteras för.

Energimyndigheten tittar på hur man kan planera för att bränsle- och drivmedelsförsörjning under höjd beredskap. Urban Bergström på myndigheten poängterade vikten av att det är en del av kontinuitetsplaneringen och att den utgår från de faktiska behov som finns för att trygga verksamheten även under en störning; en försörjningsplan i kontinuitetshanteringen som beaktar civilt försvar.

Reservkraftsdagen blev verklighet i samband med att en vägledning för hantering av reservkraftsprocessen hade tagits fram och presenterades 2015. Då efterlystes en återkommande reservkraftsdag, vilken nu genomfördes på Arlanda med ett 80-tal deltagare.

Muslimska brödraskapets inflytande kartläggs

Muslimska brödraskapet är etablerat i Sverige och har i olika sammanhang lyckats skaffat sig en position som representant för Sveriges muslimer.

■ Det hävdas i en förstudie MSB upphandlat för att belysa brödraskapets inflytande och möjliga konsekvenser av detta inflytande i Sverige.

– Vi har gjort en kunskaps-

översikt av information som varit tillgänglig i decennier. Vi visar att så här fungerar brödraskapet i Europa, så här fungerar det också i Sverige, säger Magnus Norell, en av tre forskare bakom studien.

Forskarna skriver i studien att det internationellt idag finns en ganska omfattande forskning om Muslimska brödraskapet generellt och om den europeiska grenen av rörelsen.

Frågor som ställs när det gäller den europeiska grenen av brödraskapet är vilken politisk målsättning har organisationen i Europa? Är det en rörelse, ett ideologiskt nätverk eller handlar det om spridda aktivister?

I studien definieras islamism som politisk islam, en politisk ideologi med islam som grund för hur samhället och dess medborgare ska styras och där

individen underordnas staten.

Islamism är byggd på en tolkning av islam som ett allomfattande system där individen inte bara underordnas kollektivet, utan också ett system där religion och politik är helt sammanvävda.

Enligt studien har muslimska brödraskapet successivt etablerats i Sverige som en konsekvens av invandring och att dess värdegrund utgör en ut-

maning för västerländsk demokrati.

Studien kan laddas ner från Kunskapsbanken på MSBs webbplats.

GUNNO IVANSSON

Fotnot: Muslimska brödraskapet bildades i Egypten 1928 av Hassan al-Banna. Rörelsens motto är: Allah är vårt mål; Profeten är vår ledare; Koranen är vår lag; jihad är vår väg; och döden för Allahs ära är vår högsta strävan.

MSB kommenterar studien

” I slutet av februari publicerade Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, en studie om Muslimska Brödraskapet på sin webbsida.

Rapporten har uppmärksamats på nyhetssidorna i de flesta av landets stora medier och debatterats flitigt på ledarsidorna.

Reaktionerna på studien är blandade, både positiva kommentarer och kritik har riktats mot den.

– Vi har indikationer på att det finns islamistiska aktörer som bedriver informationspåverkan mot olika målgrupper i Sverige. Vi har också identifierat att det finns stora kunskapsluckor om detta och det är anledningen till att vi har velat få ämnet belyst. Det

här är första steget och en del i ett arbete som vi ser behov av. Vi ser det här som en förstudie, säger Anneli Bergholm Söder, chef för MSB:s operativa verksamhet.

MSB:s uppdrag är att följa händelser i Sverige och världen, även långsamma skeenden, som riskerar att hota målen för samhällets säkerhet: att värna befolkningens liv och hälsa, samhällets funktionalitet och förmågan att upprätthålla våra grundläggande värden som demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter.

– Här har vi identifierat att det kan finnas en risk för att vissa människors demokratiska och mänskliga fri- och rät-

tigheter kan hotas, säger Anneli Bergholm Söder

Det saknas i dag studier och forskning om den informationspåverkan som bedrivs av islamistiska aktörer i Sverige. Syftet med förstudien har därför varit att belysa Muslimska brödraskapets inflytande och möjliga konsekvenser av detta inflytande i Sverige för att sedan kunna föreslå vidare studier och forskning inom området.

– Förstudien är ingen forskningsrapport, utan en studie som kan ge MSB stöd i att se vilket behov det finns för fortsatta studie- och forskningsuppdrag inom området. För att MSB ska kunna ha en god förmåga att identifiera och möta informationspåverkan och an-

nan spridning av vilseledande information riktad mot Sverige så behöver vi arbeta med olika typer av kunskapsinhämtning för att få frågan belyst ur olika perspektiv och få en så heltäckande bild som möjligt.

MSB har beställt studien av Magnus Norell, doktor i filosofi och terrorforskare, Aje Carlbom, doktor i socialantropologi och Pierre Durani, fil kand i teologi. Det har riktats kritik mot att rapporten brister i källhänvisningar och att forskarna inte lägger fram empiriska stöd för sina påståenden.

– Innehållet i förstudien står författarna för. Självklart gör vi en bedömning av resultatet och i det här fallet ser vi behov av fortsatta studier- och forsk-

ning inom området. Men vi ändrar inte innehåll och resultat i andras rapporter.

Studier och forskning som MSB finansierar kommunicerar myndigheten i olika sammanhang, till exempel på vår webbplats för att göra innehållet tillgängligt för de målgrupper som har behov av informationen.

– Som myndighet lyder vi under offentlighets- och sekretesslagen och måste ha ett transparent förhållningssätt, också de gånger en rapport väcker stor, och inte enbart positiv, uppmärksamhet. Den debatt som pågår om studien och dess slutsatser är viktig kunskap och ett ingångsvärde i det fortsatta arbetet, säger Anneli Bergholm Söder. ”

Allmänheten ska förberedas

MSB har fått regeringens uppdrag att ta fram ett nationellt informationsmaterial med konkreta tips på vad varje privatperson kan göra för att förbereda sig inför kriser och höjd beredskap.

Uppdraget omfattar även att öka kunskapen om informationspåverkan som Sverige kan utsättas för.

■ Som skäl för uppdraget skriver regeringen att ”vid en kris eller höjd beredskap förväntas människor i så stor utsträckning som möjligt ta ansvar för sin egen situation. För att kun-

na göra det på ett bra sätt är det nödvändigt att vara väl förberedd. Många människor saknar idag kunskap om vilket ansvar de har och hur de kan förbereda sig för olika kriser samt för höjd beredskap och då ytterst krig. Kunskapen om vad höjd beredskap innebär och hur människor ska agera i en sådan situation bedöms också vara låg.”

I en första tolkning ser MSB uppdraget som en utveckling och förstärkning av arbete som redan pågår, men att det behöver utvecklas och med ett tydligare innehåll av höjd beredskap och påverkanskampanjer.

Uppdraget ska redovisas 1 mars 2018 och MSB bedömer att det kan integreras i det fortsatta arbetet med Krisberedskapsveckan som har premiär i maj i år. Ett utskick av information till alla hushåll bör kunna göras i anslutning till kampanjveckan i maj nästa år.

– Vi ska genomföra uppdraget i samarbete med länsstyrelser, SKL, frivilligorganisationer och när det gäller delarna om höjd beredskap, Försvarsmyndigheten. Det är viktigt att vi kan hjälpas åt för att få bästa möjliga spridning och effekt, säger Patrik Perbeck, enhetschef på MSB.

MSB ska ta fram en bredare variant av Om kriget kommer som även omfattar kriser. Om kriget kommer har sänts till alla hushåll vid två tillfällen, senast 1961. Utgåvan på bilden är från 1983 och avsedd för utbildning och information inom totalförsvaret.

Översvämningar har blivit vanligare och i framtidsstudien tror man att räddningstjänsterna får lägga än mer fokus på klimatrelaterade händelser.

FOTO: JOHAN EKLUND

Klimat och miljö störst påverkan på utvecklingen

Klimat och miljöutmaningar kan vara den absolut största och mest konkreta förändringsfaktorn som kommer att forma utvecklingen inom räddningstjänsten fram till 2030.

Det tror författarna till en framtidsstudie med fokus på kommunal räddningstjänstorganisation som MSB låtit göra.

■ Studien tror att mycket kommer att vara annorlunda 2030 och ställer frågor som: Hur ser olyckslandskapet ut och vilka krav ställs på räddningstjänsten? Vilka är framgångsfaktorerna? I ljuset av detta, vad behöver utvecklas och förbättras?

Trenderna pekar på ett mindre enhetligt samhälle och om räddningstjänsten ska kunna göra sitt jobb även i framtiden är det helt avgörande att alla känner att detta är "min räddningstjänst":

"För att lyckas med detta krävs dels att skillnaderna inom räddningstjänsten tillåts bli större för att bättre spegla samhället, dels att man till vardags bygger relationer med

människor och områden där förtroendet idag är svagt."

Studien tror att kompetensen måste utvecklas och breddas inom områden som teknik, social och kulturell kompetens, samhällsbyggnad, ledning samt att vara en auktoritet och förebild i samhället.

Räddningstjänsten är mycket framgångsrik när det gäller akuta och konkreta räddningsuppdrag med traditionellt fokus.

I framtiden kommer det enligt studien att ställas andra

krav mot mer av förebyggande och långsiktigt arbete med fokus på nya uppgifter som civilt försvar, terroraktioner och ökat antal klimateffekter som översvämningar och bränder.

Trots det förutspås kraven på snabb och effektiv insats fortsätta att öka. Mot bakgrund av alla nya krav som kommer att ställas på räddningstjänsten, till exempel att kunna kommunicera med människor från andra kulturer och språk, blir rekryteringen en utmaning.

Det ställer krav på en an-

norlunda bakgrund än dagens brandmän och studien frågar sig om det över huvud taget går att hitta dessa personer som både har de teoretiska kunskaper och erfarenheter som krävs samtidigt som de har den fysiska förmåga som krävs i ett akut läge.

Studien bygger bland annat på intervjuer där det framkom kritik mot länsstyrelserna. Författarna anser sig inte kunna avgöra om kritiken är befogad, men konstaterar att det är uppenbart att länsstyrelsens roll inte upplevs tillföra den kom-

munala räddningstjänsten varken kunskap eller perspektiv.

Den kommunala räddningstjänsten känner sig också bortglömd av MSB. Författarna till studien tycker att MSB med de kunskaper som finns inom myndigheten borde gå före och ta tydligare initiativ mot kommunerna men anar "ett mått av räddhågsenhet".

En del i studien var att verk samma i och omkring räddningstjänsten i en enkät fick ge sin syn på utvecklingen till 2030. Alla grupper förväntar sig att framtidens huvudman kommer att vara flera kommuner i samverkan. Även när det gäller utförandet är det flera kommuner i samverkan som är helt dominerande.

På frågan om önskvärd huvudman i framtiden skiljer sig svaren åt. Kommunala ordföranden, räddnings- och säkerhetschefer är starkt för kommuner i samverkan. Mindre entusiastiska är däremot brandmän och brandbefäl som framför allt vill se ett förstatligande, en åsikt de delar med länsstyrelsens och MSBs personal.

GUNNO IVANSSON

Här är de tuffaste utmaningarna

Räddningstjänsten står inför motsägelsefulla utmaningar. Framtidsstudien har listat de tuffaste:

■ Att kombinera operativt och förebyggande i samma organisation. De två uppgifterna kräver olika synsätt, olika samarbetspartners, olika kompetenser och uttrycker sig ofta i olika kulturer. Klarar räddningstjänsten att kombinera dessa?

■ Att klargöra vad som ska ingå i uppdraget. Ska räddningstjänsten arbeta med att exempelvis förebygga trafikolyckor, suicid, fallolyckor, förgiftningar eller kanske dödsfall på grund av alkoholmissbruk? För att bara ta några av de vanligaste dödsorsakerna.

■ Att kombinera ett närmande till hela samhället och spetskompetens.

■ Att fylla tiden för operativ personal med meningsfulla

uppgifter mellan insatserna.

■ Att förändra personalsammansättningen för att mer spegla samhället.

■ Att uppfattas som värdefull ur den kommunala ledningens perspektiv.

■ Att utöka samspelet med medborgare i form av frivilliga i både de traditionella och nya formerna.

■ Att klargöra sin roll inom civilt försvar.

Amerikanska myndigheter misstänker Ryssland för hackerattacker som försökte påverka det amerikanska presidentvalet. MSB ska försöka se till att det svenska riksdagsvalet främmande makt.

Valet 2018 i fokus för MSB

Det svenska riksdagsvalet 2018 kommer att ligga i fokus för MSBs arbete med påverkanskampanjer.

Bakgrunden är inte minst försöken att påverka det amerikanska presidentvalet. Inledande möten har redan hållits med Valmyndigheten.

■ 2017 är det val i Holland, Frankrike, Tyskland och Norge.

– Genom att sprida manipulerad, osann eller vilseledande information kan man påverka den grundläggande demokratiska processen i en demokrati, hur medborgarna röstar. Det är extremt allvarligt. Vi kommer att fram till valet 2018 arbeta med de här frågorna, dra erfarenhet från vad andra länder

råkar ut för och komma fram till hur vi själva ska agera, säger Fredrik Konnander, MSB.

I **valtider** handlar det mesta om påverkan, men Fredrik Konnander understryker att det inte är den fria opinionsbildningen myndigheten kommer att hålla ögonen på.

– Definitionen av en påverkanskampanj är när en främmande makt försöker påverka beslutsfattande och opinionsbildning. Vi kommer inte att dissekera svenska valets utveckling utan hur främmande makt försöker påverka opinion och beslutsfattande, där vi har ett mandat.

MSB bedriver ett omfattande informations och utbildningsarbete i påverkanskampanjer och påverkansoperationer.

Fredrik Konnander

Myndigheten har till uppgift att genom kunskapsspridning och stöd till samverkan bidra till övriga bevakningsansvariga myndigheter och berörda aktörers beredskap inom området.

– **Det innebär att vi måste stödja de aktörer som har en roll. Påverkanskampanjer riktar sig inte bara till nationell nivå utan kan lika gärna gå mot regional eller lokal nivå och då vill det till att även de har en förståelse för den utmaning som det innebär.**

Under 2016 har alla länssty-

Påverkan utifrån
”Definitionen av en påverkanskampanj är när en främmande makt försöker påverka beslutsfattande och opinionsbildning”

Fredrik Konnander, MSB

relser och ungefär hälften av de övriga bevakningsansvariga myndigheterna besökts och resten tas under våren. I januari anordnade MSB den första nationella konferensen om psykologiskt försvar. Den riktade sig i första hand till så kallade bevakningsansvariga myndigheter och var första steget i

en kunskapshöjning.

Under våren ska det tas fram metoder och principer för att gemensamt kunna möta försök till påverkan.

– Under 2018 planerar vi att genomföra workshoppar med samtliga bevakningsansvariga myndigheter för att gå betydligt djupare och fokusera på deras problemområden. Målet är att ge dem verktygen och skapa en bas för att de själva ska kunna hantera den här typen av problem.

MSB kan stödja men alla måste ha kunskap att själva kunna hantera påverkanskampanjer. Alla kan drabbas. I högsta grad även en länsstyrelse som har ett geografiskt områdesansvar och inträder i regeringens ställning om regeringen inte

Sverigebilden stabil

Svenska institutet har skrivit en överenskommelse med MSB för att få stöd i arbetet med att identifiera, förstå och möta informationspåverkan i Sverige och i utlandet.

■ MSB har redan utbildat huvuddelen av Svenska institutets personal i påverkanskampanjer och psykologiskt försvar.

– Det handlar om att försöka hitta en bra samverkan i frågor där vi har överlappande eller gränsande uppgifter, säger Henrik Selin, chef för avdelningen för interkulturell dialog på Svenska institutet, SI.

– Vi behöver ha ett nära samarbete och förståelse för varandra och var vi kan vi få mer effekt av varandras arbete, säger Fredrik Konnander, MSB.

Svenska institutet har uppdraget att kommunicera Sverige utomlands och delvis en ambition att försöka följa vad som sägs om Sverige i andra länder.

”Att det skrivs eller debatteras mycket om Sverige under en period behöver inte betyda att bilden av Sverige förändras i grunden”

Henrik Selin, Svenska institutet

– Dels jobbar vi med att kommunicera Sverige internationellt på alla möjliga områden. En uppgift som blivit större sedan dess är att vi pratar allt mer om migration eftersom vi får mycket frågor om det. Våra utlandsmyndigheter, ambassader och andra behöver underlag och stöd i att kunna visa en mer nyanserad bild, berättar Henrik Selin.

Svenska institutet tar fram underlag för att möta propaganda och för att ambassader ska kunna lyfta diskussionen utomlands.

– Samtidigt pågår en diskussion mellan oss och UD och en del andra svenska myndigheter om rollfördelningen. Hur gör vi, vem agerar? Det finns

önskemål om att Sverige ska kommunicera mer på ryska eftersom mycket av nyhetsinformationen kommer på ryska plattformar.

Bilden av Sverige utomlands är ganska stabil men om det sprids att landet blivit mer osäkert kan det få konsekvenser.

– En del av myterna som sprids om Sverige handlar om att det är väldigt mycket våldtäkter, att vi har många no-go-zoner där sharialagstiftning gäller osv. Det kan påverka turismen, inflödet av utländska studenter och om det skulle bita sig kvar, i förlängningen naturligtvis också samarbetsklimatet mellan Sverige och

andra länder på politisk nivå, säger Henrik Selin.

Svenska institutet gör egna studier och i februari presenterades en rapport från en enkätundersökning i sju europeiska länder om hur de ser på Sverige i frågor kopplade till migration tillsammans med vad som sagts om vårt land i digitala medier.

Erfarenheten är att bara för att det skrivs eller debatteras mycket om Sverige under en period behöver inte det betyda att bilden av Sverige förändras i grunden.

– Det som gör att bilden av ett land är stabil – och bilden av Sverige är stabil – är att den består av så många associationer på alla möjliga samhällsområden. Bilden av Sverige är ganska stark som ett öppet, framgångsrikt, välutvecklat, säkert och tryggt land, säger Henrik Selin.

GUNNO IVANSSON

”Måste vara oberoende och rättssäkra”

– Den var mycket bra, tänkvärd. Det är viktigt att vi är mentalt inställda på att vi kan bli utsatta för antagonistiska påtryckningar. Det sker saker i vår omvärld som gör att vi behöver vara alerta när det gäller de här frågorna.

■ Det säger Birgitta Målsäter, säkerhetsdirektör på Försäkringskassan, efter den första nationella konferensen i psykologiskt försvar.

Försäkringskassan ska kunna fortsätta betala ut pengar även i en krissituation.

– Vi behöver arbeta både med kris- och kontinuitetsplanering och vi behöver förbättra vårt arbete med säkerhetsskyddet och alla de frågorna tangerar det psykologiska försvaret. Vi behöver hantera en debatt som kan föras i sociala medier och det är väl en väg en sådan kampanj skulle kunna äga rum. Men sen tror jag att alla, oavsett vilken myndighet vi jobbar på, behöver vara varse att vi kan utsättas för påverkan. Det är en ögonöppnare för var och en, säger Birgitta Målsäter.

Jenny Knuthammar, försvarsdirektör länsstyrelsen Östergötland, ser flera anledningar till varför påverkanskampanjer är en sak för länsstyrelsen.

– Vår myndighetsutövning ska vara rättssäker. Vi skulle kunna utsättas för påverkanskampanjer som gör att vi inte är objektiva i våra myndighetsbeslut. Det är oerhört viktigt.

– Viktigaste budskapet är en ökad medvetenhet om att vi kan utsättas för påverkan och att mycket handlar om demokrati, rättssäkerhet och trovärdighet. Vi måste betraktas som oberoende och rättssäkra. Kan vi inte hantera påverkansoperationer förlorar vi i trovärdighet och tillit och det bygger hela samhället på, så det är en oerhört viktig fråga, Jenny Knuthammar.

Lisa Nordahl

Det är inte helt ovanligt att handläggare blir kontaktade på sociala medier.

– Jag har själv blivit kontaktad av okända perso-

**Gäller alla
”Oavsett vilken myndighet vi jobbar på, behöver vi vara varse att vi kan utsättas för påverkan”**

Birgitta Målsäter, Försäkringskassan

ner på sociala medier, på engelska och franska och då börjar man ju fundera. Någon kanske vill förbereda sig för ett angrepp och skaffar sig så pass mycket information att det vid ett kritiskt läge kan skapa en situation där vi inte kan upprätthålla det vi ska upprätthålla, säger Lisa Nordahl, försvarsdirektör på länsstyrelsen Västra Götaland.

Länsstyrelsen Gotland har konkret erfarenhet från informationspåverkan, bland annat kopplat till flyktingsituationen.

– Under hösten var en händelse med en misstänkt grupp våldtäkt ett exempel på hur det bara exploderade i sociala medier och det har vi sett som en

form av påverkanskampanj. Mycket av det som skrevs var inte fakta utan man ville sprida ett budskap och i det här fallet ansåg man att länsstyrelsen bar ett stort ansvar på grund av vårt ställningstagande till flyktingsituationen generellt där vi varit positiva, att Sverige måste ta sitt ansvar.

– Det handlade om att gå ut med faktabaserad information hur det ligger till och det gjorde vi i det här fallet, berättar Gotlands försvarsdirektör Mats Lagerqvist.

Leif Gustavsson

Leif Gustavsson, beredskapsdirektör på länsstyrelsen i Värmland, ser informationspåverkan som något man måste ha ögonen öppna för hela tiden.

– Dels med tanke på när man pratar om modern krigföring, men också i vardagen. Finns det andra saker som styr oss än vår egen planering? Det är jätteviktigt.

GUNNO IVANSSON

2018 inte utsätts för påverkan från

FOTO: OLA TORKELSSON/TT

kan nås under höjd beredskap.

– En aktör som vill göra något mot oss stirrar sig inte blind på våra hierarkier utan tittar på var effekter kan nås. Effekter baserar sig på vilka sårbarheter en aktör kan identifiera. Har de identifierat en sårbarhet på regional nivå då är det där de sätter in sin stöt. Därför viktigt att alla aktörer har en förståelse för vad det här är och har en grundläggande förmåga att motverka. Det är precis lika aktuellt på nationell, regional och lokal nivå.

– Ett modernt psykologiskt försvar är en fråga för hela samhället, för organisationer, företag och den enskilde individen, säger Fredrik Konnander.

GUNNO IVANSSON

Efter drygt åtta år som generaldirektör lämnar Helena Lindberg MSB för att bli en av tre nya riksrevisorer.

”MSB har finslipat krisberedskapen”

■ – Det är klart att det känns vemodigt. Det är få generaldirektörer förunnat att få organisera en ny myndighet från grunden och sedan vara med så länge, säger Helena Lindberg.

Hon fick uppdraget att bilda en ny myndighet 2008, samtidigt som hon utsågs till generaldirektör för dåvarande Krisberedskapsmyndigheten och senare även Statens räddningsverk. Helena Lindberg är nog med att påpeka att det inte var tre myndigheter, Krisberedskapsmyndigheten, Räddningsverket och Styrelsen för psykologiskt försvar, som slogs ihop.

– MSB är en ny myndighet som tagit över verksamhet från tre tidigare myndigheter som lades ner. Men MSB fick också nya uppgifter som ingen av de tre hade tidigare.

Ett stort nytt utvecklingsområde var det operativa uppdraget med samordningsrollen och prioritering av kommunikation till allmänhet och media. Den nya myndigheten fick inte mycket till smekmånad.

– I månadsskiftet april-maj 2009 fick vi vår första stora händelse att samordna, pandemin. Då hade vi inte särskilt mycket av de nätverk och strukturer som vi nu har på plats. Det har skett en enorm utveckling på det området, både genom åren och genom att vi hanterat ett antal stora händelser.

Att MSB skulle ha operativa uppdrag var något MSB hade beredskap för redan första dagen, men att insatserna skulle bli så omfattande, så breda och så olika var svårt att förutse det första året. Allt från humanitära insatser

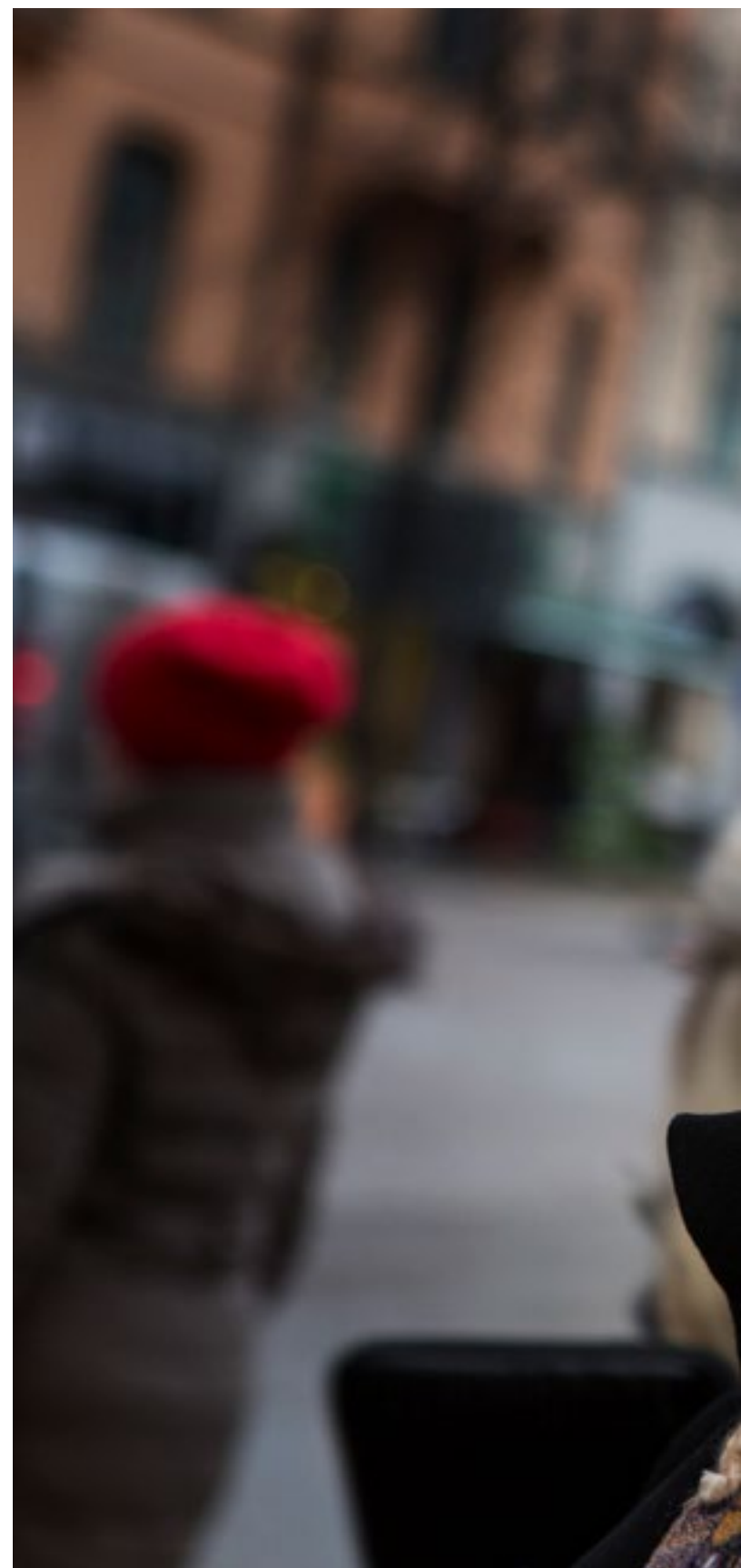
efter jordbävningen i Haiti, tyfonen Haiyan i Filippinerna, ebolaepidemin i Västafrika och jordbävningen i Nepal till att hantera skogsbranden i Västmanland. Bara under rekordåret 2015 hade MSB 172 internationella insatser och 54 insatser nationellt, varav samordning av flyktingmottagandet var en.

– **Det kanske intressantaste** av allt är hur vårt krisberedskapssystem stått pall och visat sina leverenser i de händelserna. Vi har tagit stora steg framåt i Sverige och MSB har bidragit till det. Inte minst genom arbetet med gemensamma grunder för samverkan och ledning. Men också olika förstärkningsresurser och de metoder och verktyg för att samverka och samordna vid en händelse som vi utvecklat tillsammans med länsstyrelserna och andra aktörer. Vi har finslipat oss.

Mycket har hänt i omvärlden sedan myndigheten bildades.

– Tyvärr det säkerhetspolitiska läget. När vi började 2009 fanns inte höjd beredskap och totalförsvar på horisonten. Fokus låg på olyckor och kriser. Vi tog ändå bestämmelser och paragrafer från det gamla totalförsvaret med oss in i MSB, så det har alltid funnits med i vår definition av samhällsskydd och beredskap. Men det har inte varit så mycket verkstad inom området förrän nu.

Förändringarna i omvärlden avspeglas också i den interna organisationen. Den återupptagna totalförsvarsplaneringen har lett till att arbetet med psykologiskt försvar utökats.

– Mitt tips till efterträdare är att ta vara på det engagemang och den kunskap et att hända, säger MSBs generaldirektör Helena Lindberg. 14 mars lämnade

Känna saknad
”Det är klart att det känns vemodigt”

– Informations- och cybersäkerhetsområdet är väl det som vuxit mest, delvis för att vi fick ta över Cert-funktionen, (den svenska it-incidentberedskapen), från Post- och telestyrelsen 2011. Om vi ska bli framgångsrika i att upprätthålla samhällsviktig verksamhet är informations- och cybersäkerhetsfrågorna viktiga. Det finns nästan ingenting i dag som inte är beroende av IT.

Samtidigt finns flera områden där Helena Lindberg önskar att MSB kommit längre. Bland annat hur samhället använder risk- och

som finns i organisationen. MSB är en kunskapsorganisation och om man kan kanalisera det på ett sånt sätt att man bevarar entusiasmen och glädjen så får man väldigt mycket hon myndigheten för att 15 mars bli en av tre nya riksrevisorer.

FOTO: THOMAS HENRIKSON

sårbarhetsanalyser och nationella risk- och förmågebedömningar.

– Där tycker jag att vi borde tagit ännu större kliv framåt. Att inte bara vi utan alla som gör risk- och sårbarhetsanalyser blir duktigare på att identifiera behov av åtgärder och inte bara stapla risker på varandra. Det är ett jätteviktigt område att mer systematiskt identifiera behov av åtgärder.

Andra områden hon nämner är säkra kommunikationslösningar och samordning av övningsskalendrarna mellan Försvarsmakten och MSB.

– Men de stora behoven är att fortsätta kommunicera risker, öka riskmedvetenheten och öka beredskapen på alla nivåer. Hemberedskapen är en viktig fråga. Få den enskilda människan att ta egna mått och steg. Ju fler vi är som är beredda desto mer effektivt använder vi samhällets knappa resurser för att hantera stora händelser.

Den 14 mars gör hon sista arbetsdagen på MSB. Det hon kommer att sakna är framförallt människorna.

– Det som varit bäst är naturligtvis att få ar-

beta med så många härliga, kompetenta och entusiastiska medarbetare. Vi har ju byggt MSB tillsammans, det tar jag verkligen med mig. Vi har haft många svåra diskussioner men också många där vi väldigt snabbt kommit samman och sett lösningar. Vi har varit lösningsfokuserade och prestigelösa i att få det att hända för att vi vill bidra till ett säkrare samhälle, säger Helena Lindberg.

GUNNO IVANSSON

Det bästa
”Vi har ju byggt MSB tillsammans, det tar jag verkligen med mig”

Sollentuna bjuder på risk

Sollentuna kommun jobbar aktivt med invånarnas kris-medvetenhet.

Ett något okonventionellt grepp är risk-bussturen som ger människor lokal känedom.

■ Sollentuna kommun i Uppland har hög beredskap inför kriser och extraordinära händelser. Skulle något inträffa är kommunens mål att så snabbt som möjligt kunna informera de 70 000 invånarna. De lokala riskerna är framför allt många passerande transporter. Utsläpp av farligt gods efter en trafikolycka eller urspårning av tåg är exempel på sannolika scenarion.

– Vi är en stor genomfartskommun med väg E4, två flygplatser nära och fem pendeltågstationer, säger Richard Buske, säkerhetschef i Sollentuna kommun. Ett av våra stora bostadsområden, Edsviken, ligger dessutom vid en del av Östersjön med allt vad det innebär med risk för översvämning, oljeutsläpp och andra vattenproblem.

För att nå invånarna i kommunen har man tagit till ovanliga grepp. Ett exempel är Risk-bussturen där allmänheten erbjuds guidad visning i turistbuss för att titta närmare på infrastrukturella sevärdheter som vattentorn, broar och stora trafikknutpunkter. Bussturen marknadsfördes via kommunens hemsida och via lokalpressen, och fick mycket god respons.

– Bussturen är inte till för att röja kommunens svagaste länkar, utan för att skapa ett intresse hos människor att lära sig mer om sin hemkommun, säger Richard Buske.

Under Krisberedskapsveckan 8-14 maj kommer bussturnerna att starta på nytt.

– Vi vill att människorna i Sollentuna ska öka sitt riskmedvetande i vardagen eftersom vi vet att den mentala beredskapen är avgörande för hur man klarar en påfrestning.

På kommunens hemsida beskriver man begreppet samhällsskydd och förklarar att viktiga platser, byggnader och funktioner som elförsörjning,

Innan det händer

”Vi vill att människorna i Sollentuna ska öka sitt riskmedvetande eftersom vi vet att den mentala beredskapen är avgörande för hur man klarar en påfrestning”

Richard Buske, säkerhetschef i Sollentuna

tillgång till rent dricksvatten och fjärrvärme skyddas enligt särskilt regelverk. Richard Buske menar att invånarna bör känna till att störningar i dessa funktioner skulle kunna ställa till problem. Liksom i alla andra tätorter är infrastrukturen och hushållen massivt elberoende, så redan vid ett kort elavbrott blir konsekvenserna stora.

Om en större kris eller extraordinär händelse inträffar finns en förberedd kriswebb. Ett komplement till den ordinarie webbplatsen med bland annat tydliga instruktioner om vilka trygghetspunkter som finns i närområdet.

– 17 platser i kommunen fungerar som trygghetspunkter, de ska vara geografiskt lättillgängliga, kända för allmänheten och ha möjlighet att koppla in reservelkraft. Kommunala skolor är enklast att använda eftersom vi har full tillgång till dem, berättar Richard Buske.

Till vardags arbetar kommunen tätt tillsammans med den lokala räddningstjänsten Attunda som historiskt sett satsat på att hålla Öppet Hus för allmänheten. Då deltar även Frivilliga Resursgruppen (FRG) som berättar kringhembereberedskap och visar bra saker att ha hemma vid exempelvis ett längre elavbrott.

Eftersom händelser som kräver aktivering av kommunens fulla krishantering inträffar relativt sällan, prioriterar Sollentuna övning och utbildning. Varje år genomförs en gemensam krisövning med Posom och FRG under ledning av

Skulle något inträffa i Sollentuna är kommunens mål att snabbt kunna informera de 70 000 invånarna. På en trygghetspunkt i närområdet. – Trygghetspunkter är 17 platser i kommunen som ska vara lättillgängliga, kända för invånarna, säger Richard Buske, säkerhetschef i Sollentuna kommun.

kommunens säkerhetsavdelning. Posom behöver öva för att snabbt kunna agera i en skarp händelse. Vid kanotolyckan i Ånnsjön i Åre som Tjugofyra7 tidigare skrivit om, fanns gruppen snabbt tillhands. Lägretn ordnades av Svenska Kyrkan i Sollentuna och det fanns stor lokal oro.

Frivilligheten är traditionellt stark i Sollentuna. Den är viktig som ambassadörer för kommunen och deras arbete är avgörande i händelser. Inom FRG finns idag 110 aktiva per-

soner. Erfarenheten visar att personer som får använda sin vardagskompetens i kris, gör en bra insats. Sollentuna har rekryterat en IT-person till Posom-gruppen för att inte belasta polis och samtalsledare att behöva fundera över tekniska lösningar medan gruppen sitter med en akut händelse i knät.

Vad krävs för att utveckla arbetet med riskkommunikation i sin kommun?

– Både den politiska ledningen och andra styrande personer behöver satsa på risk- och kris-

kommunikation som en prioriterad fråga. Man behöver förankra sin risk- och sårbarhetsanalys över hela linjen och ta de lokala riskerna på allvar. Engagera och ge medel till frivilligorganisationer. Och att våga tänka nytt är viktigt, både vad det gäller kanaler och arbetsmetodik, tipsar Richard Buske.

ANNA TELJFORS-LUNDWALL

Förberedd kriswebb finns bland annat tydliga instruktioner om trygghet för allmänheten och ha möjlighet att koppla in reservelkraft säger Richard

FOTO: THOMAS HENRIKSON

FAKTA

Så jobbar Sollentuna

Kommunens roll i en kris kommuniceras även till vardags

- Visa invånarna var de hittar informationen som jag behöver vid en händelse
- Information sprids genom utskick av foldern "Är du förberedd?" som innehåller fakta om allt från det egna ansvaret, att larma 112 till brandskydd och akut omhändertagande av sjuka
- Krisledningen som består av politiker och tjänstemän inom kommunen genomför årliga övningar med samverkande aktörer.
- Riktade event i samverkan med FRG, exempelvis i centrumanläggningar
- Aktivt deltagande från kommunen med frivilliga för att de ska bli ambassadörer och sprida arbetet kring krisberedskap
- Information på hemsidan

Krisberedskap hela veckan ska fylla krislådan

Välinformerade och engagerade människor är en viktig tillgång vid en samhällskris. Därför startar MSB Krisberedskapsveckan, en kampanj tillsammans med kommunerna.

■ Fokus ligger på att få människor över landet att reflektera över hur de klarar sin vardag i en situation där samhället inte fungerar normalt. Ett av målen är att många ska skaffa en krislåda i hushållet.

De flesta människor är dåligt förberedda på en situation utan exempelvis el, vatten och värme. De allra flesta tror också att sannolikheten att själva drabbas är ytterst liten. Krisberedskapsveckan visar hur man kan hantera effekterna av till exempel en samhällsstörning eller extraordinär händelse.

– MSB har formulerat de övergripande budskapen för kampanjen och tagit fram informationsmaterial med bilder, filmer, podcast och annat kampanjmaterial som alla kan använda, berättar Christina Andersson, ansvarig för Krisberedskapsveckan på MSB. Vi har arbetat intensivt tillsammans i en referensgrupp med beredskapsansvariga och kommunikatörer på lokal och regional nivå och varit lyhörda för många slags önskemål.

Studier som MSB gjorde under 2015 visade bland annat att beredskapsansvariga på lokal och regional nivå tycker att MSB behövde ta ett större samordnat ansvar för att öka människors krisberedskap. Studierna visade också att kommunerna behövde bli bättre på att informera om lokala hot och risker och att riskmedvetenheten och beredskapen hos befolkningen generellt är låg. Sammantaget fanns alltså en hel del att göra på alla nivåer.

I februari fick MSB ett regeringsuppdrag att utarbeta ett nationellt informationsma-

Christina Andersson

terial som ska bidra till att öka människors kunskap om hur de förbereder sig för olika kriser samt för höjd beredskap – ytterst krig. I uppdraget ingår att stärka stödet till kommunerna.

– Regeringsuppdraget stärker och kompletterar arbetet med Krisberedskapsveckan. De rekommendationer vi ger i kampanjen är desamma som vid höjd beredskap, säger Christina Andersson.

Kommunerna är huvudaktörer under kampanjen. Flera kommuner har genomfört egna kampanjer. Göteborgs stads 72-timmarskampanj är ett exempel. MSB utvärderade den för att kunna använda goda erfarenheter och lärdomar i upplägget av Krisberedskapsveckan.

– Det visar sig tydligt att lyckad kommunikation i ett krisläge bygger på att aktörerna har arbetat medvetet med sin riskkommunikation i ett normalläge. Vi ser också att människor efterlyser så konkreta och handfasta råd som möjligt, säger Christina Andersson.

För att hjälpa kommunerna att sätta fokus på lokala hot och risker har MSB tagit fram en guide med tips för webben om begrepp, budskap och kanaler. Surahammar har ställt upp som pilotkommun för att utveckla sin riskkommunikation med stöd av guiden. På så sätt blir Surahammar.se också ett bra exempel för andra kommuner.

Målet för varje kommun är att så långt som möjligt kunna svara på frågorna:

- Vad kan hända i just vår kommun?
- Hur påverkas vår kommun vid en händelse som leder till svåra störningar, exempelvis ett långvarigt elavbrott?
- Hur påverkas alla som bor,

verkar och vistas i kommunen och hur kan de förbereda sig?

■ Hur arbetar vi för att förebygga allvarliga händelser?

■ Hur arbetar vi under en samhällskris, var finns exempelvis kommunens trygghetspunkter?

På många platser kommer aktiviteter att genomföras under veckan. Det kan handla om att bjuda in till information och frågestund på biblioteket, att engagera lokala handlare att marknadsföra saker som är bra att packa i sin krislåda eller ge möjlighet för invånarna att diskutera med frivilligorganisationer som är duktiga på krisberedskap.

– Vi hoppas att Krisberedskapsveckan på sikt kan bli en satsning som engagerar stora delar av samhället. Nu tar vi första steget tillsammans.

ANNA TELJFORS-LUNDWALL

FAKTA

Krisberedskapsveckan

■ MSB har startat kampanjen Krisberedskapsveckan som genomförs tillsammans med kommunerna. Den genomförs vecka 19 (8-14 maj).

Behövs ingen anmälan för kommuner att vara med och genomföra aktiviteter.

Fokus på vad människor själva kan göra och bidra med vid allvarliga samhällsstörningar.

Syfte att väcka reflektion. Budskapet utgår från frågeställningen: Vad skulle du göra om din vardag vänds upp och ner?

Kampanjmaterialen visar hur man kan förbereda sig – med fokus på tillgång på vatten, mat, värme och kommunikation.

MSB tillhandahåller material:

- Checklistor
- Annonser
- Faktablad/broschyrer/brev
- Instruerande filmer på YouTube
- Bildbank
- Webbtexter
- Inlägg för sociala medier
- Poddavsnitt
- Förslag på praktiska lokala kampanjaktiviteter

Systematisk satsning –

GÄVLE · I Gästrikland har antalet anlagda bränder mer än halverats. Och det är ingen slump. I högsta grad bidragande var när brandmästare Per Ringqvist även blev polis.

■ Vi befinner oss på tekniska roteln i Gävles polishus. Här är Per Ringqvist numera kriminaltekniker på heltid. 2008 var han brandmästare på heltid och det anlades 200 bränder per år i Gästrikland.

– Chefen på tekniska roteln här sa att vi måste jobba bättre och komma åt problemet.

Det ledde till ett tvåårigt projekt som räddningstjänsten och polisen startade gemensamt med Räddningsverket, senare MSB, som medfinansier. Nyckeln för att främja samarbetet var att Per Ringqvist blev polis på halvtid.

– Jag fortsatte utreda bränder, gjorde egentligen samma jobb på två arbetsplatser. I polishuset var jag ett stöd till deras utredare och till åklagare.

Och från 200 anlagda bränder per år 2007-2008 visar snittet för de fyra senaste åren en minskning med ungefär två tredjedelar.

Per Ringqvist blev bryggan mellan räddningstjänst och polis.

– Det finns mycket komplexitet i räddningstjänstens brandutredningar, mycket matematik. Jag översatte brandspråket som poliser tycker är svårt, och det tycker de fortfarande. Poliser vet ofta inte vilken information de kan få, räddningstjänsten vet inte vad polisen vill veta och väntar därför på att de ska fråga.

Gemensamt arbetssätt, utveckla analysystem och riktade åtgärder i skolan, kan sammanfattas som huvudpunkter i arbetet.

– För att komma åt problemet och kunna förebygga är det a och o att se vad som händer. Veta vilka dagar och vilka tider på dygnet det brinner, i vad det brinner, säkra spår, göra dagliga uppföljningar och analyser.

Det skapades ett system med syfte att klarlägga vad som hände. Centralt är ett kartsystem i räddningstjänstens insatsrapport som polisen och säkerhetsavdelningen i kommunen också följer. Det ger snabbt svar på frågor som: Brinner det i samma område? Under samma tider? Hur har branden anlagts?

Ett exempel är en serie anlagda bränder i Sandviken under tre år, 2009-2011. Bränderna flyttade från ett område till nästa och till ett tredje. I tredje området blev en boende misstänkt. Det visade sig att denne tidigare bodde i de andra två områdena när det brann där. DNA från en tändsticka blev till slut beviset.

– Bra spårhantering krävs för att finna mönster och lösa seriebränder. Med det tekniska stöd vi numera har ska vi efter tre-fem bränder kunna se mönster när det är seriebränder, att det är samma anläggare.

Men för att lyckas krävs också stöd till varandra. Vilken information polisen behöver efter en brand bör ingå i räddningstjänstens arbete, och polisen bör lära mer om vilket stöd den kan få av räddningstjänsten, anser Ringqvist.

– Ett sätt att lösa det är med dubbelanställning som jag hade, alternativt skapa nätverk. Vi måste ha en grind att öppna i staketet mellan myndigheterna. Här är det jag som är nätverket.

Polisen har till sin hjälp en brandhund som sniffar sig till spår från brännbara vätskor. Men räddningstjänsten kan också ge mer taktisk information, som att ta framkomstbilder.

– Hunden är mycket värdefull. Men ofta kommer man till ruiner där det är svårt att lokalisera var branden startade. En framkomstbild som kan skvallra om det är värt mycket. Polisen måste också förstå att räddningsinsatsen styr brandförloppet.

Kunskap om tidigare bränder är väsentligt för att förebygga effektivt. Generellt är ungdomar ofta inblandade. Och den satsning som gjorts i skolan, med Håkan Åkerblom vid räddningstjänsten som huvudansvarig, anser Per Ringqvist är huvudorsaken till att de anlagda bränderna minskat.

Tre huvudinsatser görs:

■ Bekymringssamtal. När skolan ser att någon elev är i farozonen för att anlägga brand tar räddningstjänsten kontakt med eleven.

■ Information om anlagd brand på skolor efter att något hänt.

■ ”Upp i rök”, utbildning för alla i årskurs 7.

– 2010 hade vi 24 informationer efter att något hänt, 2016 hade vi två. Utbildningen i årskurs 7 är mycket bra. Då är mycket nytt för eleverna, de är påverkbara och öppna för information.

Jens Gagge, biträdande säkerhetschef i Gävle kommun, konstaterar att medvetenheten blivit större. Det innebär att antalet rapporter om bränder eller incidenter i kommunens

Det började som ett tvåårigt projekt och fick gott betyg i MSBs utvärdering. Men anser att alla dödsbränder ska kriminalutredas. Statistiken säger att sju procent

Analysen
”Med det tekniska stöd vi numera har ska vi efter tre-fem bränder kunna se mönster när det är seriebränder.”

fastigheter ökat. Samtidigt har kostnaderna för bränder minskat. Ett tydligt, positivt tecken.

– Samordnade insatser med kommunen, polisen och räddningstjänsten har gjort att det systematiska brandskyddsarbetet blivit bättre. Man är bättre på att städa undan skräp som någon kan antända. Hos skolan och fastighetsägare finns en uttalad vilja att jobba med frågorna. Vi tittar också på skramlet innan bränderna. Exempelvis klotter som föder skadegörelse som i sin tur föder mordbrand. Vi försöker komma åt signaler i ett tidigt skede, säger Jens Gagge.

2013 fick Per Ringqvist erbjudande om heltidstjänst hos polisen och utbildning till kriminaltekniker.

– Inte alla förunnat att erbjudas nytt jobb i min ålder. Arbetet är ganska likartat, jag utreder på samma sätt. Skillnaden är att jag på räddningstjänsten gjorde utredningar i ett lärande syfte, hos polisen är det för att fälla någon.

färre anlagda bränder

Systematiskt arbete har antalet anlagda bränder reducerats kraftigt. Per Ringqvist, tidigare brandmästare och numera polis, t av dem är anlagda med uppsåt, det tycker han räcker som skäl.

FOTO: PER LARSSON

Efter polisens omtalade omorganisation och medföljande pensionsavgångar finns vakanser på kriminaltekniker i Gävle och Per Ringqvist har inte i huvudsak kunnat jobba med anlagda bränder. Han medverkar även i flera mordutredningar.

Samtidigt har räddningstjänsten bytt rapporteringssystem vilket medfört att polisen och kommunen just nu inte kommer åt det gemensamma kartsystemet, vilket försvårar det förebyggande arbetet.

Under 2016 ökade antalet anlagda bränder. Om det har samröre med förutsättningarna för arbetet törs Per Ringqvist inte dra några slutsatser om. Skälet till ökningen kan också finnas ute i samhället, att några fler varit benägna att tända på.

Nationellt forensiskt centrum (NFC) utbildar kriminaltekniker. I den ingår tre veckors brandorsaksutredning där även personal från räddningstjänsten utbildas. Ett syfte är att fläta samman myndigheternas utredningsarbete.

Tystnad
"Man måste ha förståelse för att förundersökningssekretess är viktigt, men det går att samarbeta utan att skada den."

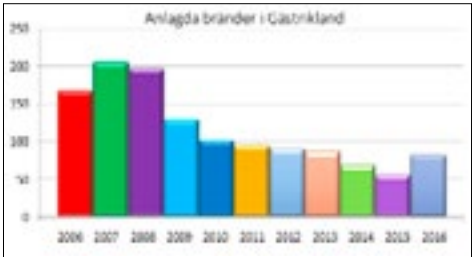
– Alla har tyvärr inte samarbete ändå. På vissa håll är det undermåligt, har jag hört. Kanske lite revirpink. Polis är polis och i grunden ingår tystnad för att undvika läckage. Man måste ha förståelse för att förundersökningssekretess är viktigt, men det går att samarbeta utan att skada den.

Per Ringqvist har kontinuerlig kontakt med kollegorna på räddningstjänsten, upplever att man har rutiner som gör samarbetet smidigt.

I Sandviken fick man i höstas efter den sjunde branden stopp på en serie bränder. Dock har ingen kunnat bindas till bränderna.

– Man kan förhålla sig på två sätt. Visa att man är aktiv och få stopp på bränderna på det viset, alternativt jobba i bakgrunden för att få fast förövaren. Men brand är farligt och är det risk för liv och hälsa måste bränderna stoppas, det är viktigare än en fällande dom.

PER LARSSON

Bränder i kommunfastigheter

År	bränder	kostnader	
2008	29	5,6 milj	■ Uppsåtliga bränder i fastigheter som tillhör Gävle kommun och dess bolag. Siffrorna är preliminära.
2009	28	1,6 milj	
2010	31	460 000	
2011	14	145 000	
2012	13	1,9 milj	
2013	10	1,2 milj	
2014	15	2,7 milj	
2015	2	41 000	
2016	9	785 000	
totalt	151	14,3 milj	

För kartläggning av bränder

Viktiga uppgifter att ta in från räddningstjänsten vid brand:

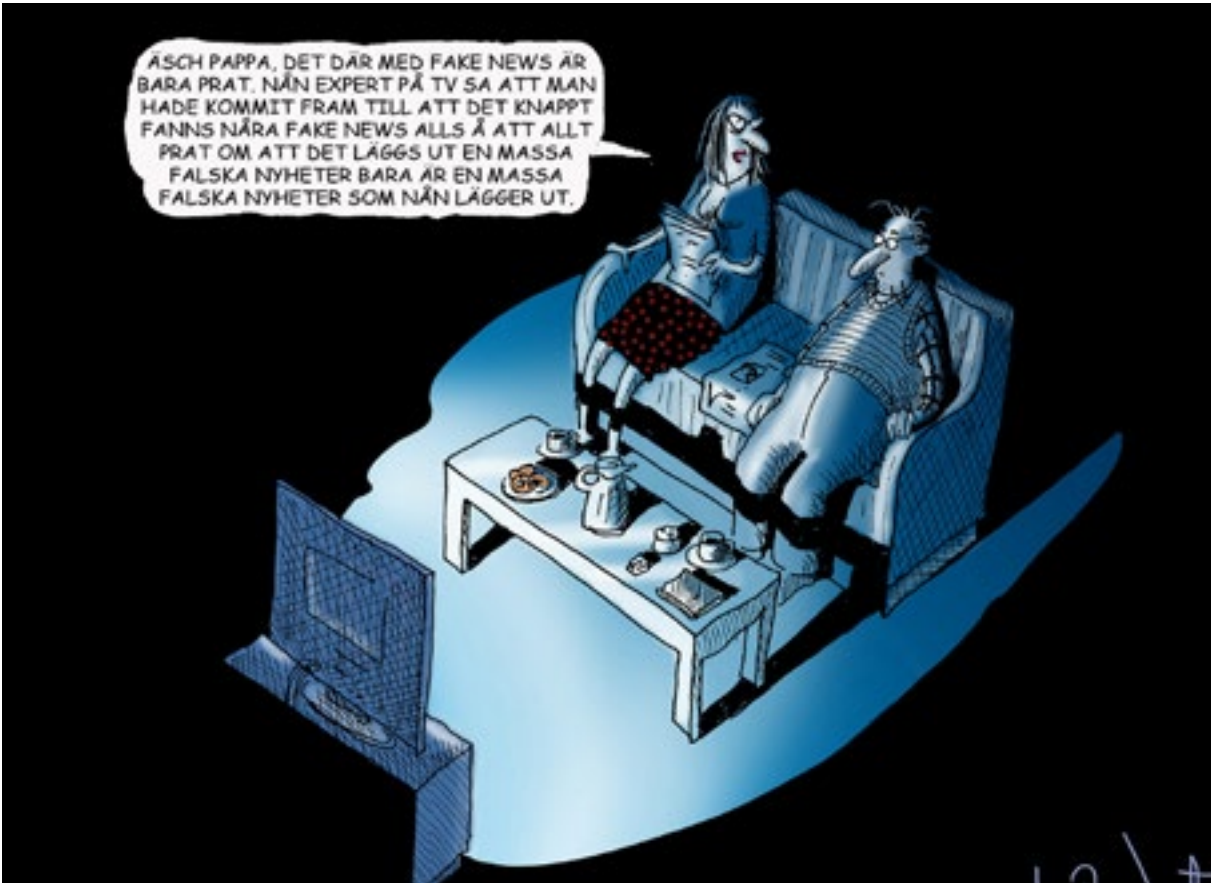
- Foton, filmer
- Insatsrapport
- Vilken insatsväg och vad såg de
- Vindriktning, vindstyrka, åskväder
- Släcktekniker
- Ingrepp vid släckningen – Uppbrutna dörrar, fönster mm
- Har ommöblering skett
- Har läge på reglage ändrats
- Exakt placering på omkommen person
- Preliminär spridningsrisk
- Rökutvecklingen – färg och intensitet
- Öppen eld – fanns det och var var den som kraftigast
- Separata brandhärdar – fanns det flera brandhärdar som inte hade samband med varann
- Dörrar – ytterdörrar och innerdörrar, låst eller olåst, öppen eller stängd
- Fönster – trasig eller hel, öppen eller stängd
- Belysning – lyste någon ytterbelysning eller innerbelysning
- Brandens spridning
- Brandens Intensitet
- Lukter
- Förekomst av kemikalier
- Inventariers onaturliga placering
- Saknas något i rummet
- Spår av anläggelse
- Registrera (fota) personers närvaro och reaktioner
- Kameraövervakning i närheten
- Tankningar av små mängder på mackar i närheten

PROFIL

Namn: Per Ringqvist
Ålder: 54
Yrke: kriminaltekniker
Karriär: började som brandmästare 1984. Hade delad tjänst hos räddningstjänsten och polisen 2008-2012. Held tid som kriminaltekniker sedan 2013.
Fritid: Fritidshus på ö i Gävlebukten, älskar havet. Seglar, fiskar, dyker.

LINDSTRÖM

TIOKAMPEN

	4 poäng	3 poäng	2 poäng	1 poäng
1 Tätort	Har ett rutformat gatu- nät. Vid hamnen ligger bl a Strand Hotell och grönområdet Beckmans Park.	Här finns en slottsruin som uppfördes under medeltiden. Eldhärja- des 1806.	Populär turistort vars befolkning ökar kraftigt under sommarmåna- derna. Annars bor här nästan 5 000 personer.	Huvudort på stor ö som drabbades så hårt av torkan i fjol.
2 Webb- sida	Här kan du läsa om både vådervarningar och om risken för gräs- bränder.	Här finns även en app att ladda ned, samt prenumeration på rss-flödet, twitter, face- book med mera.	Förmedlar information före, under och efter en stor händelse eller kris.	Har som underrubrik; Din ingång till myndig- heternas krisinforma- tion.
3 Bil- märke	Uppkallad efter en son till urmakare och tillika racerförare. Född i Schweiz 1878 och död i Detroit 1941.	Den mesta kända modellen kallades i folkmun för Blue Beau- ty. Den hade bl a en ky- larmantel i aluminium.	Bilmärket grundades 1911. Sedan 1918 ingår den i General Motors. En modell är Silverado	Andra modeller av detta bilmärke är Corvette, Camaro och Impala.
4 Fågel	En vuxen fågel av den här arten är mellan 54-67 centimeter lång och har ett vingspann på 115-130 centimeter.	Arten har ett utpräglat, djupt, skorrande, dovt läte som upprepas 3-4 gånger.	Är den kråkfågel som har mest vittspridd utbredning. Förutom i arktiska områden är den en stannfågel.	En av de mest mytom- spunna fåglarna. Svart, asätare med ett rykte om att vara mycket klok.
5 På TV	Program där tittarna visas en 3D-ritning hur rummet eller rummen ska förvandlas.	Har ingen fast pro- gramledare, utan de tre medverkande (inre- daren, snickaren och fixaren) sköter det hela.	I programmet finns "fix- aren", Willy Björkman, som 2010 även var med i ett annat pro- gram, Let's Dance.	Programmet stödjer familjer som behöver hjälp med sin renove- ring i hemmet. Startade 2005.
6 Årtal	Winston Churchill avgår som brittisk premiär- minister och ersätts av Anthony Eden.	Den svenska motboken avskaffas efter 40 år. Kalaspuffen introduce- ras på frukostbordet.	Elvis Presley inleder sin första konsertturné. Året med varmaste, svenska sommaren sedan 1914.	I Sverige införs den allmänna obligatoriska sjukförsäkringen. År MCMLV.
7 Politi- ker	Under sista året på Finnvedens gymna- siums SP-program började hon engagera sig politiskt.	I riksdagsvalet 2006 blev hon genom personvalet inkryssad i Riksdagen vilket gjorde henne till Sveriges...	...yngste riksdags- ledamot. Blev både partiledare och närings- minister 2011. Född i Värnamo men bor...	... numera i Nacka. Efterträdde Maud Olofsson som partileda- re för Centerpartiet.
8 Film	Bahar Pars nominera- des 2016 i kategorin Bästa kvinnliga biroll inför Guldbaggegalen, för sin insats i filmen.	Berättelsen är hämtad från Fredrik Backmans roman med samma namn som utkom 2012.	Handlar om en sur- mulen radhusägande ordningsman med självmordstankar.	Oscarsnominerad film med Rolf Lassgård i huvudrollen. Hade premiär på biograferna i december 2015.
9 Flyg- plats	Från närliggande stadens centrum när du flygplatsen på 10 minu- ter med tåg. Flygplat- sen invigdes 1936.	Europas näst mest trafi- kerade flygplats räknat i frakt efter Paris-Charles de Gaulle.	Tysklands största ar- betsplats. 2014 jobbade hela 78 000 människor här. Ligger centralt i Europa.	Från Sverige kan man flyga reguljärt till denna flygplats vid ett dussin- tal tillfällen varje dag.
10 Förfat- tare	Växte upp i Nässjö och utbildade sig till jour- nalist. Var dessutom informationssekreterare på UD.	2011 var hon med i SVT:s Sommarpratar- na. Denna 70-åring är utgiven på Brombergs förlag.	Aprilhäxan (1997) är en av hennes största framgångar. Belönades med Augustipriset.	Hennes senaste bok, Jag heter inte Miriam, kom 2014. Fjorton kvin- nor i Sverige har detta ovanliga förnamn.

LÖSNINGAR

Tiokampen

1 Borgholm, 2 Krisinformationse-
3 Chevrolet, 4 Korp, 5 Bygglöv, 6
1955, 7 Annie Lööf, 8 En man som
heter Ove, 9 Frankfurt am Main, 10
Majgull Axelsson

Ordflätan

U	R	Z	L	A	P	V	I	M	P	A	K
S	A	I	U	G	O	S	M	R	O	S	E
I	T	O	G	N	U	S	N	O	M	E	R
R	E	I	S	O	S	P	E	T	L	R	I
O	V	A	L	Å	S	L	T	S	I	U	G
C	L	Ö	A	T	A	E	V	E	Q	F	E
C	E	R	T	S	J	U	E	G	Ä	E	L
O	M	E	I	Ö	D	E	S	M	V	A	P
N	I	N	K	D	E	L	M	U	R	L	L
O	N	D	S	E	V	A	Ö	S	E	X	R
R	E	F	L	Å	S	K	S	I	R	B	Y
S	J	Ö	K	R	U	N	E	Ä	R	M	E
E	K	H	U	V	L	I	N	D	R	O	Z
L	Ö	N	D	O	V	A	T	K	U	R	T
E	L	I	O	R	E	T	A	N	S	T	O
P	R	O	S	V	R	I	Ä	G	L	A	S
Y	I	K	O	R	X	Å	N	E	U	R	T
A	V	T	E	R	M	I	K	A	S	M	P
V	E	J	R	E	L	E	J	S	K	U	L
B	L	Å	S	U	L	D	O	T	O	R	Ö
Y	S	L	K	A	I	O	S	Y	J	A	O

ORDFLÄTAN

Hitta ord i bokstavsmyllret!
De kan vara placerade vågrätt, lodrätt, diagonalt, vara skrivna från vänster till höger eller tvärtom.
Denna gång har vi gömt 10 ord som har med VIND att göra!

U	R	Z	L	A	P	V	I	M	P	A	K
S	A	I	U	G	O	S	M	R	O	S	E
I	T	O	G	N	U	S	N	O	M	E	R
R	E	I	S	O	S	P	E	T	L	R	I
O	V	A	L	Å	S	L	T	S	I	U	G
C	L	Ö	A	T	A	E	V	E	Q	F	E
C	E	R	T	S	J	U	E	G	Ä	E	L
O	M	E	I	Ö	D	E	S	M	V	A	P
N	I	N	K	D	E	L	M	U	R	L	L
O	N	D	S	E	V	A	Ö	S	E	X	R
R	E	F	L	Å	S	K	S	I	R	B	Y
S	J	Ö	K	R	U	N	E	Ä	R	M	E
E	K	H	U	V	L	I	N	D	R	O	Z
L	Ö	N	D	O	V	A	T	K	U	R	T
E	L	I	O	R	E	T	A	N	S	T	O
P	R	O	S	V	R	I	Ä	G	L	A	S
Y	I	K	O	R	X	Å	N	E	U	R	T
A	V	T	E	R	M	I	K	A	S	M	P
V	E	J	R	E	L	E	J	S	K	U	L
B	L	Å	S	U	L	D	O	T	O	R	Ö
Y	S	L	K	A	I	O	S	Y	J	A	O

Brandmän säger upp sig – SKL stämmer BRF

Deltidsbrandmän runt om i landet har sagt upp sig i protest, eller hotar göra det.

Det har fått SKL och Pacta att stämma Brandmäns riksförbund (BRF) inför Arbetsdomstolen.

■ Missnöje med det nya avtalet, kallat Rib 17, har gjort att brandmän anser sig ha fått nog.

Arbetsgivarorganisationerna SKL och Pacta anser att BRF uppmuntrat agerandet och har stämt facket för brott mot fredsplikten.

– BRF har uppmanat sina medlemmar till massuppsägningar för att sätta tryck på arbetsgivarna. Det är en otillåten stridsåtgärd när det finns ett gällande avtal. BRF bryter mot fredsplikten och det är SKLs och Pactas skyldighet att vidta åtgärder. Det gör vi för våra medlemmars bästa och för att upprätthålla den svenska modellen, säger Niclas Lindahl, förhandlingschef på Sveriges Kommuner och Landsting (SKL).

Peter Bergh, ordförande i

BRF, anser att uppfattningen är befängd.

– **Inget kunde vara mer** felaktigt. Vi har, tyvärr oftast ensamma där vi saknat såväl SKL som lokala arbetsgivare, uppmanat till lugn och försök till dialog istället för aktioner av olika slag. Brandmäns Riksförbund har inte, kommer inte och kan inte stödja massuppsägningar.

Bergh anser att övriga parter inte lyssnat på BRF.

– Vi tycker att den ohållba-

ra situationen som råder på många arbetsplatser behöver förbättras i dialog mellan arbetsgivare och arbetstagare såväl lokalt som centralt, för att hitta lösningar som kan ta oss vidare. En rad sådana initiativ är tagna av BRF men för en dialog krävs minst två parter.

Avtalet Rib17 har förhandlats fram av SKL, Pacta och fackförbunden Kommunal, Vision och BRF. Det innebär i grova drag en höjning av ersättning för beredskap och arbetstid.

Dels som ren uppräknig, dels genom omfördelning då exempelvis OB-tillägget tagits bort. För deltidbrandmän som enbart har beredskap under kvällar och helger innebär avtalet en försämring. Och det är framförallt det många reagerat på.

En avsikt med det nya avtalet har varit att göra det lättare för personer som har kommunen som huvudarbetsgivare att även bli deltidbrandmän, bland annat med rätt till dygnsvila utan löneavdrag.

PER LARSSON

Privatpersoner som medverkar som förstärkt medmänniska i Medelpad under övning.

FOTO: RÄDDNINGSTJÄNSTEN

Förstärkt medmänniska – trend som väntas öka

Förstärkt medmänniska i Medelpad är en föregångare.

Och samverkansformen mellan medborgare och myndigheter är en trend som troligen kommer att öka. Det skriver forskningscentrumet Carer vid Linköpings universitet i en studie.

■ Förstärkt medmänniska infördes av Räddningstjänsten Medelpad för några år sedan. Enkelt uttryckt är privatpersoner på landsbygden, dit utryckningsfordon har lång körtid, engagerade och larmas vid händel-

ser för att påbörja insats innan räddningstjänst eller ambulans dyker upp.

Det viktigaste resultatet från studien är att konceptet verkar fungera och uppfattas positivt av de involverade.

Vid larm har alltid flera frivilliga åkt, när nästan alltid insatsplatsen och kan påbörja insats före räddningstjänst och ambulans. De drabbade har också uppfattat stödet positivt, att det ökat tryggheten.

Carer har i 15 månader följt projektet Förstärkt medmän-

niska i Medelpad med koppling till dynamisk resurshantering (DRH), vilket innebär att automatiskt hitta de räddningsresurser som snabbast kan vara på plats.

Den långa tid Carer följt projektet anser man borgar för att de erfarenheter som dragits är välgrundade och något andra kommuner direkt kan använda och dra nytta av.

Syftet att integrera frivilliga med DRH och utvärdera det kunde inte genomföras i studien. Det arbetet kommer att

fortsätta. Skälet var i huvudsak att den tekniska integrationen inte var fullständig.

Men för att framgångsrikt kunna larma närmaste resurs krävs att frivilliga kan positioneras och kvittera larmen, konstateras det.

Studien Integration av frivilliga aktörer i dynamisk resurshantering vid räddningsinsatser är gjord av Elina Ramsell, Sofie Pilemalm och Tobias Andersson Granberg.

PER LARSSON

7

ERFARENHETER

i Carers studie

1 Vad som ingår i uppdraget måste tidigt göras klart för alla inblandade. Samtidigt bör regelbunden övervakning göras.

2 Samverkansformen har större förutsättningar att lyckas där det finns eldsjälar och nyckelpersoner, både bland frivilliga och uppdragsgivare.

3 Regelverk och rättsligt skydd för frivilliga måste ses över, kompletterande försäkringskydd bör finnas från start.

4 Initial utbildning och repetition/övning kommer att krävas. Återkoppling efter varje larm är fundamentalt.

5 Mobila applikationer, exempelvis utlarmning via SMS eller appar, är det mest realistiska och minst kostsamma alternativet att bygga utlarmning och kommunikation på. GPS-funktionalitet i mobiltelefon är nödvändigt för att kunna ge navigeringshjälp och för automatisk utlarmning av närmaste resurs.

6 Enkel och praktisk utrustning behövs. Vem som ska stå för det är en knäckfråga. Om kommunerna utrustar personerna kan samarbetet röra sig från frivillighet mot kommunalt uppdrag. Samtidigt kan någon form av ekonomisk kompensation krävas för att engagemanget ska bestå.

7 Utveckling av samverkansformen mellan frivilliga utryckningsorganisationer bör ske stegvis. Börja i liten skala, utvärdera och öka successivt.

Likvärdigt i Sollentunas nya station

Sollentunas nya brandstation får inte särskilda omklädningsrum för kvinnor.

Istället blir det omklädningsbås för alla, ungefär som provhytter, och individuella duschbås.

■ Hösten 2018 ska Brandkåren Attundas nya huvudstation stå klar. På flera sätt skiljer den sig från traditionella stationer.

Omklädningsrummen är ett exempel.

Här ska alla gå in i ett gemensamt rum där varje person har sitt skåp med arbetskläder. Vid ombyte går var och en in i en hytt. Duschbåsen är också individuella.

– I projekteringen har vi haft med aspekter kring hållbarhet och allas lika värde. Nu får alla anställda likvärdiga förutsättningar, säger Kenneth Bergqvist, teknisk chef i Attunda.

En annan poäng är att Attunda inte 2017 måste gissa hur stora de olika omklädningsrummen ska vara, det vill säga hur många kvinnor som jobbar där 2020 eller 2030.

– Det blir yteffektivt.

Planerna har väckt frågor hos personalen.

– Flera tror att det ska ta längre tid att byta om vid larm, men det här går varken fortare eller långsammare, säger Kenneth Bergqvist.

Också utrymmet för chefer och administrativ personal utformas yteffektivt.

– Alla ska sitta i kontorslandskap, oavsett tjänst.

Sollentunas nuvarande brandstation ligger en kilometer från den projekterade som hamnar i Häggviks-rondellen.

– Därifrån når vi hela kommunen inom sju minuter. Och det är nära till tågstationen så det går att ta pendeltåget till jobbet.

Brandstationen kommer att ha både bergvärme och solenergi.

– Vissa tider på året blir vi självförsörjande på energi.

Nybygget är budgeterat till 100 miljoner kronor.

ANNIKA N LINDQVIST

Styrkeledare Kjell Svensson förklarar för Omar Hamdan, Feras Khuodair och Mohamad Marie hur sax och bändare används vid losstagning efter trafikolycka.

FOTO: ANNIKA N LINDQVIST

Språkvinst för alla

■ SFI med räddningstjänstinriktning hos Höglandet

Ett viktigt syfte med projektet SFI med räddningstjänstinriktning är att deltagarna ska förbättra sin svenska.

På köpet har Höglandet fått tillgång till värdefulla språkkunskaper.

■ Flera gånger har Höglandets räddningstjänstförbund försökt knacka dörr i Kantarellen, ett bostadsområde i Vetlanda med många nyanlända.

– Vi når ju inte fram där. Det var en helt annan sak när Feras och Abdumalek pratade i moskén efter fredagsbönen, eftersom de kan arabiska, berättar projektsamordnaren Richard Lindqvist.

– Vi har hjälp av killarna inte bara med brandskyddsinformation. Nyligen larmades vi ut till en trafikolycka där en arabisktalande person var inblandad. Jag ringde upp Omar som kunde tolka via telefon.

Feras Khuodair, Abdumalek Khadem Aljamaa och Omar Hamdan deltar i Svenska för invandrare, SFI, med räddningstjänstinriktning, ett projekt som startade i oktober.

En förmiddag är de observatörer på övningsfältet när räddningstjänsten tillsammans med ambulanspersonal över losstagning efter trafikolycka.

– Märkte ni vad de gjorde med däck? Om det är bråttom kan man bara sätta i kniven. Luften går ur, allt blir hängande på hjulhusen, och bilen står helt stadigt. Känn! uppmanar Richard Lindqvist.

Killarna försöker gunga bilen och tittar på de platta däck.

– Vad heter det när däck blir sådär? undrar Mohamad Marie.

– Punktering, svarar Richard.

Projektdeltagarna har läst svenska ett tag men många begrepp är helt okända. Utbildning och yrke skiftar, allt från statsvetare till kvalitetsledare och kock, men ingen har tidigare jobbat i räddningstjänsten.

De är vetgiriga och entusiastiska.

– Det är bra att lära sig hjälpa andra. Och så kan det ge jobb, svarar några om varför de ville delta.

Från början var de åtta. Tre har hoppat av, antingen för att de hade chans att få arbete inom sina tidigare yrken eller för att kunskaperna i svenska inte räckte till.

Teori och nya termer varvas med praktik.

– De lär sig ju prata mycket bättre så här än på vanliga SFI när de bara sitter i skolbänken, säger SFI-läraren John Persson, som varit frikopplad från

de vanliga kurserna på Nässjö lärocenter och arbetat heltid med projektet.

Det är en stor satsning. Höglandets räddningstjänstförbund, som består av Vetlanda och Nässjö, arbetsförmedlingen och Nässjö lärocenter gör den gemensamt. Nässjö lärocenter och arbetsförmedlingen har sedan tidigare skräddarsytt SFI med inriktning mot industri, skola och skog, och har goda erfarenheter. Många har fått jobb efteråt.

Räddningstjänsten vill öka mångfalden i kåren och hoppas på sikt få flera nya medarbetare genom projektet.

– Vi är inne i en av våra största rekryteringsutmaningar nå-

FAKTA

SFI-projekt

■ Projektet beräknas sammanlagt kosta 1,3 miljoner kronor som betalas av medlemskommunerna, arbetsförmedlingen och Nässjö Lärocenter.

■ 32 nyanlända var intresserade. Lite drygt hälften kom vidare till testerna, samma som vid alla rekryteringar: rullband, simning, höjd, intervju med mera. Dessutom genomfördes psykologtest.

■ Medelpads Räddningstjänstförbund har sökt pengar från Europeiska Socialfonden och hoppas kunna starta ett liknande projekt i vår.

gonsin. Och vi har inte lika lätt att rekrytera längre, vare sig till deltids- eller heltidstjänsterna, säger Malin Claesson, HR-chef och projektledare.

I kursens första 18 veckor ingick förutom SFI också praktik i den förebyggande verksamheten och preparandutbildning.

Under två veckor följde deltagarna skiftlagen på ordinarie schema. En dag besökte de Revinge för att titta på övningsfältet och få information om MSBs utbildningar.

Från och med februari kan de delta i Höglandets övningar en gång i månaden för att bevara och vidareutveckla kunskaperna.

De har inga garantier om anställning, och just nu pågår diskussionerna om vad som blir nästa steg.

– Vi hoppas ju att de på sikt kommer att börja jobba i räddningstjänsten i någon form. Vi tror nog att flera blir deltidsbrandmän, och räknar med att engagera oss för att hjälpa dem hitta huvudarbetsgivare, säger HR-chefen Malin Claesson.

– De har ju inga kontakter. De har varit här i två-tre år och flera har aldrig haft någon svensk att prata med tidigare, fyller Richard Lindqvist i.

ANNIKA N LINDQVIST

Visbys brandvatten säkras för 8 miljoner

Brandvattenförsörjningen i Visby innerstad ska säkras med mobil högkapacitetspump.
Länsstyrelsen på Gotland har fått åtta miljoner kronor i bidrag för satsningen.

– Vi tror det här blir en bra lösning, och den billigaste, säger försvarsdirektör Mats Lagerqvist.
Visby har problem med brandvattenförsörjningen inn-

anför ringmuren. Brandpost-nätet är ålderstiget och underdimensionerat. Samtidigt är hela området ett världsarv.
– Det är svårt att göra något. Så fort man sätter en spade i marken kan det vara i ett fornminne. Dessutom är det många trånga gränder och svår framkomlighet, säger Lagerqvist.
Därför har länsstyrelsen och region Gotland sett över möjligheterna. Under förra året genomfördes tester med en av

MSBs högkapacitetspumpar som kan leverera 15 kubikmeter vatten i minuten.
– Pumpen placerades vid Österport, 40 meter över havet och med 500 meter slang pumpades vatten upp från hamnområdet.
Försöket slog väl ut. Och länsstyrelsen sökte bidrag från MSBs krisberedskapsanslag, vilket nu beviljats med åtta miljoner kronor.

– Vi bedömer att vi med bidraget ska klara både investering och utbildning av personal. Pumpen kommer att placeras på brandstationen i Visby och eftersom den är mobil kan den ju användas på andra delar av Gotland.
Gotlands läge gör att man behöver rejäla egna resurser, att få ut förstärkningsresurser till ön tar tid. Ytterligare ett skäl till att beslutet om bidrag är motiverat, anser Mats Lagerqvist.

Huvudmotivet är att skydda världsarvsområdet. Men det kan även göra det möjligt att spara på dricksvattnet. Gotland hade, precis som Öland, problem med tillgång på dricksvatten förra året.
– Läget var allvarligt och kommer att bli det även i år. Då är det bra om vi kan använda saltvatten för brandattenförsörjning. Vi har ju gott om vatten runt omkring oss.
PER LARSSON

147 miljoner till nya krisberedskapsprojekt

MSB har beviljat bidrag till utvecklingsprojekt ur det så kallade krisberedskapsanslaget med ytterligare drygt 78 miljoner för 2017 och drygt 147 miljoner över 2019.

Det är ur anslag 2:4 krisberedskap som MSB fördelar pengar. Sedan tidigare är 239 miljoner kronor beviljade för 2017, pengar som framförallt fördelats till länsstyrelsernas arbete med civilt försvar.
Därtill har gjorts tilläggsanslag och omfördelningar, vilket gör att MSB för 2017 totalt fördelat 345 miljoner för externa utvecklingsprojekt.
De bidrag som nu beviljats är närmast uteslutande till centrala myndigheter. Undantaget är länsstyrelsen på Gotland

som får åtta miljoner till brandvattenförsörjning i Visby.
Avsikten med anslaget är att stärka samhällets förmåga att förebygga och hantera kriser under fred men även under höjd beredskap.
För att MSB ska bevilja medel ska ett antal förutsättningar uppfyllas. Förutom att stämma överens med den inriktning som getts ska åtgärder som föreslås ge effekter på den samlade krisberedskapen. Inriktningen bygger främst på brister som redovisats i den nationella risk- och förmågebedömningen.
Krisberedskapsanslaget ligger på drygt 1,1 miljard kronor för verksamhetsåret, runt 260 000 går direkt till kommunernas krisberedskap.

DE HAR FÅTT BIDRAG

Här är de myndigheter som fått bidrag till nya projekt från 2017. Projekt kan vara såväl ett-, två- som treåriga. Summan som anges är vad som nu beviljats för 2017-2019.
Polismyndigheten, 24,9 milj – fem projekt. Mest till Barents Rescue 2019. Fördelat över tre år.
FOI, 20,4 milj – fem olika projekt. Mest bidrag (9,7 miljoner) till enhetlig metodik i rekognosering, provtagning och fältanalys vid CBRN-händelse. Tre år.
Socialstyrelsen, 19,5 milj – åtta projekt. Störst är resursförstärkt läkemedelsförsörjning inför kris, höjd beredskap och krig. Tre år.
FRA, 12,5 milj – säkra kryptografiska funktioner. Ett år.
Jordbruksverket, 12,1 milj – två projekt. Mest till sanering av epizootiskt smittämne i djurstallar och markområden med djurhållning. Två år.
Statens veterinärmedicinska anstalt, 10,5 milj – två projekt. Mest stöd till mjält-

brandskontamination i naturen, modellering av spridning och avklingning. Två år.
Trafikverket, 8,2 milj – tre projekt. Mest till egen kontinuitetshantering. Tre år.
Länsstyrelsen Gotland, 8 milj – brandvattenförsörjning i Visby. Ett år.
Folkhälsomyndigh, 8 milj – tre projekt. 4,7 miljoner till stärkt förmåga att analysera råvatten och dricksvatten vid övanta kemisk eller mikrobiologisk förorening. Tre år.
Livsmedelsverket, 5,9 milj – kontinuitet och funktionalitet i samhällsviktig verksamhet: livsmedelsförsörjning. Två år.
Strålsäkerhetsmyndigheten, 4,5 milj – två projekt. Störst seminarier om radiologiska konsekvenser av en kärnvapendetonation. Två år.
Finansinspektionen, 2,8 milj – stärkt robusthet och höjd krisberedskap i den finansiella sektorn. Ett år.
Fortifikationsverket, 2,7 milj – två projekt. Skyddade IT-ut-

rymmen inom samhällsviktig, ofentlig verksamhet och koncept för skydd mot antagonistiskt användande av UAS:er (obemannades flygande farkoster). Två år.
Lantmäteriet, 2,5 milj – två projekt, mest till civil-militär utvecklingssamverkan inriktad mot geodata och geostöd. Två år.
SMHI, 2,1 milj – pilotprojekt om konsekvensbaserade vådervarningar, gemensam påverkansbedömning. Två år.
Skatteverket, 2 milj – skapa eller stärka resiliens i betalningssystemet under kris och höjd beredskap. Ett år.
Kustbevakningen, 0,6 milj – övning Balex Delta 2018. Två år.

Fotnot: Mer information på: www.msb.se/sv/Forebyggande/Krisberedskap/Anslag-24-Krisberedskap/Myndigheter/

Svårt utvärdera effekt av fixartjänster

En förebyggandeåtgärd som Fixar-Malte är svår att i förväg värdera genom experiment och tester.
Det gör även utvärdering av effekter svår, men med avancerade metoder går det enligt forskaren Carl Bonnander.

Med de metoder han använder hittades inga bevisbara effekter av fixartjänsterna när det gäller höftfrakturer hos äldre.
– Jag fick ett samtal häromveckan från en som jobbat med fixartjänster och han var lite ledsen över våra resultat, men jag sa till honom att inte vara det. Jag slår ändå ett slag för fixartjänster, för även om åtgärden inte i första hand minskar fallolyckor kan jag tänka mig att det ökar livskvaliteten och det

är minst lika viktigt, säger Carl Bonnander, adjunkt och forskare vid Karlstads universitet.
Dessutom tittade studien enbart på skador som lett till inläggning på sjukhus.
– Hade man kunnat titta på de som kommer till öppenvården för mindre skador hade man kanske kunnat se en effekt. Sådana data fanns inte när studien gjordes och det är en svaghet.

När han började undersöka effekterna av fixartjänsterna hade det redan gjorts en utvärdering av Höganäs som var tidiga med tjänsten. Den studien visade att höftfrakturerna faktiskt minskat.
Samtidigt upptäckte en annan forskare vid Karlstads universitet som skrev en avhandling om trender i fallskador att

fixartjänsten började erbjudas samtidigt som man nationellt kunde se ett trendbrott för höftfrakturer.
– Försöker man då hitta en effekt i Höganäs kommer man antagligen att hitta en, men sker det överallt i resten av landet kanske det inte beror på den fixartjänsten. Min kollega som forskar särskilt på fallskador i hemmet hävdar att de sker inte så ofta när man klättrar upp för att byta en lampa eller hänga upp en gardin. Oftast är det väldigt sköra äldre som tappar balansen och faller av andra orsaker. Redan där är åtgärden ett rent teoretiskt problem.
Därför är det viktigt att en fö-

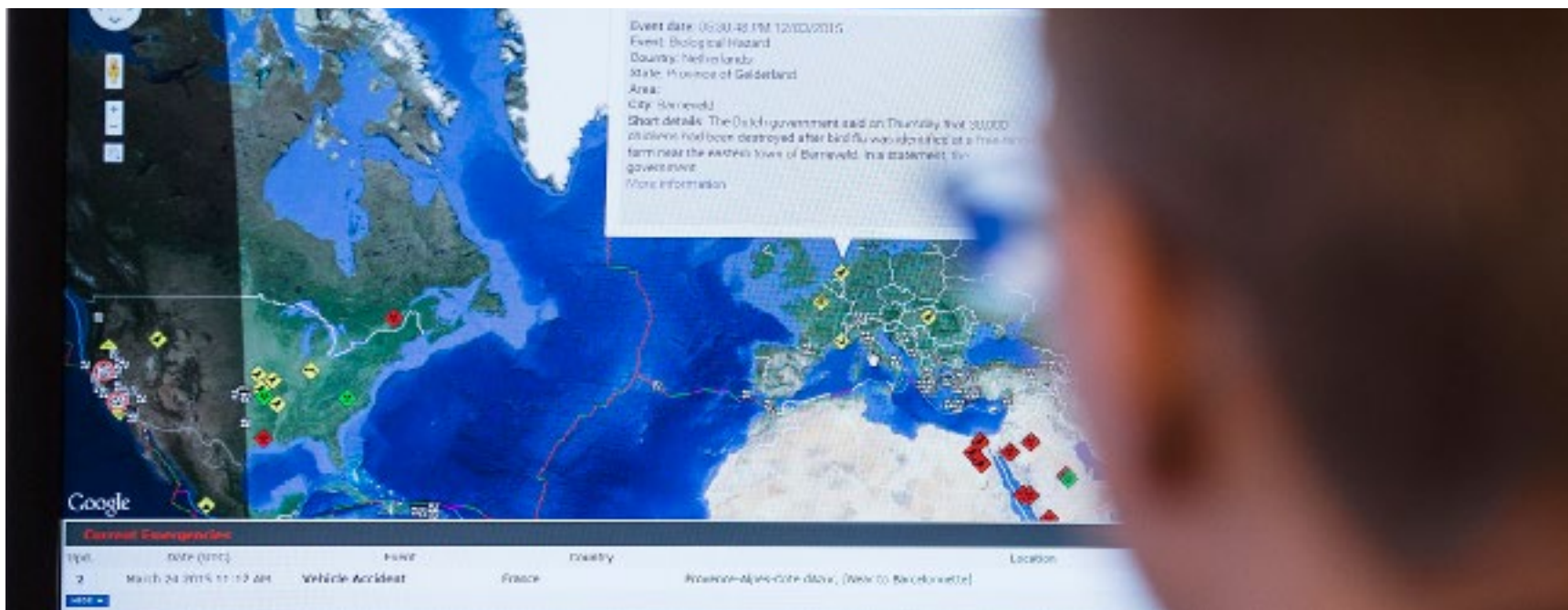

Carl Bonnander

rebyggande åtgärd är nog förberedd och genomtänkt. Där finns det i dag brister.
– Innan man inför något måste man se på det rent teoretiskt, som till exempel fixartjänsterna, hur många händelser är av den här typen inträffar och är det så det sker?
Svårigheten att slå fast orsaken till effekt belyses av en annan studie som tittade på införandet av körkort för så kallade EU-mopeder. När de kom i början av 2000-talet såg man en ganska stor ökning av mopedolyckor. Som reaktion infördes 2009 hårdare regler för att ta körkort. Statistik från Transportstyrelsen visade att olyckorna halverades efter att körkortskravet infördes.
– Det verkade visa på starka belägg för att olyckorna mins-

kat genom körkortskravet. Men samtidigt visade försäljningssiffrorna en kraftig minskning av nyregistrerade EU-mopeder. Bevisen för att körkortsutbildningen hade stor effekt blir då svagare. Som säkerhetsåtgärd i stort har det fungerat, men kanske inte genom de mekanismer man hoppats.
Experiment är bästa sättet att ta reda på något om effekter och akademien har av tradition ansett att kan man inte göra ett regelrätt experiment, placebo-tester, randomisering osv, så kan man inte säga något om effekter.
– Men jag vill visa att det ändå finns ganska starka metoder för att säga något om effekterna, säger Carl Bonnander.

GUNNO IVANSSON

Ett syfte med översynen av utbildning inom krisberedskap och civilt försvar är att den ska bli mer enhetlig.

FOTO: JOHAN EKLUND

Utveckling och mer enhetligt

■ MSBs förslag om utbildning i krisberedskap och civilt försvar

Utbildning i krisberedskap och civilt försvar kan utvecklas och bli mer enhetlig.

MSB bör ta en större stödjande och samordnande roll. Det föreslås i den utredning som MSB genomfört.

■ – Ska tio länsstyrelser genomföra samma typ av utbildning är det bra om det finns ett gemensamt utbildningsmaterial. Det finns det inte i majoriteten av fallen, säger Petter Nelin, projektledare för MSBs utredning.

De data som samlats in från utbildningar inom krisberedskap och civilt försvar som länsstyrelserna genomför visar att de flesta sker i egen regi eller med andra länsstyrelser. Det är ofta utbildningar man tagit fram själva.

Med ett samordnande stöd ser MSB att det kan ge mer och enhetligare utbildning.

– Vi vänder oss i första hand till de som har ansvar för att egen personal är utbildad. Kommunerna har ett sånt ansvar. Vad kan MSB hjälpa till med för att de ska kunna ta det ansvaret? Kanske är det utbildningsmaterial. En uppgift kan också vara att sprida goda exempel. Om en grupp kommuner tagit fram en bra utbildning kan vi hjälpa till att sprida den.

MSB genomför årligen runt 30 utbildningar inom krisberedskap och civilt försvar, ungefär lika många som inom

Attraktivt

”Vi måste ha utbildningar som målgrupperna vill ha och prissätta så de är beredda att gå dem.”

Petter Nelin, projektledare, MSB

skydd mot olyckor. Men sett till antalet utbildningsdagar är det fem-tio procent av utbildningsverksamheten i både tid och pengar.

Hur många utbildningar som genomförs totalt i landet saknas det en fullständig bild av.

Avsikten med utredningen är inte att MSB ska satsa mer på egna utbildningar.

– MSB kan inte på egen hand möta samhällets behov, det har vi inte resurser till. Det finns många aktörer med resurser på området som Försvarshögskolan, högskolor och universitet. MSBs breda roll bör vara att stödja systemet, och inte utifrån vår roll som utbildare utan som samordnare, säger Petter Nelin och fortsätter:

– Vår utgångspunkt i utredningen har varit att föreslå hur utbildningen kan användas på bästa sätt och sammanföras med andra verktyg som övningar, handböcker och krisberedskapsanslag.

MSB har ganska många möjligheter att stödja utbildningssystemet, konstaterar Petter Nelin. Det första förslaget är kunskapsstyrning ur ett hel-

hetsperspektiv. Utbildning, övning, handböcker, vägledning bör användas samlat.

Andra medel för styrning är regler och ekonomi.

– Vi har exempelvis kommunöverenskommelsen där det specificeras hur bidragen ska användas. Där kan specificeras hur man bör använda utbildningen och vad man får pengar för att jobba med.

Petter Nelins tro är att utredningens förslag uppskattas runt om i landet.

– Jag uppfattar att det är precis vad externa aktörer efterfrågar. Man vill att MSB ska göra mycket, så är det alltid. Men det finns en stark vilja hos aktö-

erna att bedriva utbildning nära sig själva, antingen i egen regi eller med stöd av andra. Och de vill ha stöd i att ge rätt utbildning inom rätt område.

I de träffar som genomfördes under 2016 uppskattades också en tätare dialog med MSB.

– När det gäller utbildning har vi en tät dialog inom området skydd mot olyckor, men så har det inte varit inom krisberedskap och civilt försvar.

Det är ett brett utbildningspektra som ska samordnas, allt från enklare utbildningsstöd där material används efter eget behov till högskolekurser. Ett förslag i utredningen är att ta fram färdiga utbildningsblock som kan bli en del av en större utbildning.

– Man kan tänka sig att Socialstyrelsen, Polisen och MSB gemensamt tar fram ett block som kan användas i grundutbildningar. Då sprids samma utbildning i hela landet. Från vårt perspektiv ser jag inga begränsningar i hur vi ska tänka i framtiden. Men aktörer bör samarbeta för att möta behoven, inte sitta var och en på sin kammare.

Befintliga forum bör också i högre grad användas för att diskutera utbildningen, anser Petter Nelin. Rakel-dagen är ett bra exempel.

För MSB är utbildning inom krisberedskap och civilt försvar en fråga för hela myndigheten, konstateras det.

– Tar vi fram en utbildning berör det hela myndigheten. Det bör bli tydligt i hela myndigheten vilka utbildningar MSB ska erbjuda, hur de ska erbjudas och till vem. Vi måste ha utbildningar som målgrupperna vill ha och prissätta så de är beredda att gå dem.

Ett antal arbetsmöten genomfördes under utredningens gång, både externa och interna. Intresset har varit stort, tycker Petter Nelin.

– Det har i myndigheten varit ett enormt engagemang och stor samarbetsvilja, vilket varit väldigt roligt.

Utredningen lämnades över till Cecilia Looström, avdelningschef för utveckling av beredskap, i slutet av december. Utredningens förslag är att det under 2017 tas fram en plan för genomförande där representer från alla delar av MSB medverkar.

– Vi bör under året identifiera vad vi ska gå vidare med. Se över vad som kan genomföras snabbt och vad som tar längre tid och därefter anta ett långsiktigt perspektiv. Hela genomförandet tar tid, flera år.

PER LARSSON

Fotnot: Kommunöverenskommelsen innebär ett ekonomiskt stöd från staten till kommunerna och samtidigt krav på vilka åtgärder kommuner ska säkerställa inom krisberedskapen. Överenskommelsen följer riksdagens mandatperiod.

MSB har omprövat beslutet att förlägga den praktiska delen av grundutbildningen för deltid till myndighetens skolor i Revinge och Sandö. Den delen ska nu upphandlas hos kommunerna.

FOTO: JOHAN EKLUND

Deltidsutbildning upphandlas regionalt och lokalt

Förslaget att förlägga halva grundutbildningen för deltidare på MSBs skolor Revinge och Sandö fick ett negativt gensvar.

MSB har lyssnat på kritiken och provar möjligheten att upphandla merparten av utbildningen hos ett antal kommuner.

■ Tanken från MSBs sida har hela tiden varit att så långt som möjligt samarbeta med kommunerna. Det grundläggande problemet har varit lagen om offentlig upphandling och kommunallagen.

– Det vill säga att vi inte kan träffa ett avtal med kommunen med mindre än att det görs en upphandling. Ett an-

bud lämnat av en kommun kan överklagas och bli ogiltigförklarat. Skulle det hända riskerar vi att stå utan utbildare. Den risken har vi hittills inte velat ta, säger Rolf Nordengren, MSB.

Förslaget till ny grundutbildning för deltidsbrandmän, GRiB, består av Kommunal räddningstjänst (kurs 1A), två veckor med huvudsakligen teori som genomförs regionalt, följt av Praktik i räddningstjänst (kurs 1B) med en veckas praktik som genomförs lokalt. De tre veckorna i Räddningsinsatsen (kurs 2) kräver övningsfält och mot bakgrund av upphandlingsproblematiken förlades därför den andra

delen på myndighetens skolor i Revinge och Sandö.

Förslaget mötte hård kritik i ”remissrundan” när MSB ville ha in synpunkter efter höstens möte med räddningstjänstrådet. Det ledde till en omprövning.

– Myndigheten har kommit fram till att vi ska pröva möjligheten att skapa samarbeten med kommuner och deras räddningstjänster. Saken har aldrig blivit prövad men MSB bedömer riskerna värda att ta.

Strax före jul gick det ut förfrågan till 13 kommuner i de län där det finns flest deltidsanställda om de är intresserade att stå som värd för utbildningen. Alla har svarat positivt

men hur många kommuner som kommer att få arrangera utbildningen är inte klart. Går planerna i lås körs första GRiB regionalt från hösten 2018.

Under våren 2018 kommer GRiB genomföras vid MSBs skolor Revinge och Sandö. Från 2019 kommer fördelningen av utbildningsplatser över landet att jämnas ut och så långt möjligt utgå från behoven av utbildningsplatser.

– Vi kommer att använda oss av kommunernas räddningstjänstpersonal som instruktörer och de kommer att få adekvat utbildning, säger Rolf Nordengren.

GUNNO IVANSSON

Satsning på virtuell teknik i utbildningen

MSBs gör en satsning på simulering med VR-teknik (virtual reality) i utbildningen.

– Det tillför bland annat möjlighet att träna beslutsfattande i hela scenarion med konsekvenser av beslut och möjlighet att träna händelser som inte kan åstadkommas på ett övningsfält, säger Cecilia Hammar Wijkmark på MSB Sandö.

■ VR- och dataspelsteknik utvecklas snabbt, och har även ökat inom utbildning och övning för blåjusorganisationer. VR-teknik används i flera länder för både träning och certifiering.

– MSB har sedan många år VR-teknik, men vi har använt det i mindre omfattning och i huvudsak till träning för räddningsledare.

Med de erfarenheterna och resultat från en studie om virtuella simuleringar och spel för träning inom räddningstjänst som bakgrund gör MSB en satsning på VR-simulering i utbildning. Nu ska upphandling göras för att säkerställa tillräckliga licenser för den planerade utvecklingen.

MSB ser många fördelar med VR-tekniken. Scenarion kan tränas upprepade gånger med exakt samma förutsättningar och under säkra förhållanden. Tekniken är effektiv i tid och materialkostnader och orsakar inga miljökonsekvenser. Det möjliggör också träning av händelser som inte kan åstadkommas på ett övningsfält, exempelvis explosioner, ras och andra oväntade, plötsliga händelser.

– Virtuell miljö ger en i det närmaste oändlig variation av miljöer och händelser. VR-simulering ger möjlighet att nå längre inom utbildning och träning, när det gäller besluts träning, taktik och strategi, säger Cecilia Hammar Wijkmark.

Ett stort fokus i MSB användning av virtuell simulering ligger på distans träning, de studerande ska kunna sitta hemma och genomföra virtuellt simulerade scenarion via nätet. Det kräver utveckling av tekniken, men också utveckling av metoden för genomförandet. Satsningen handlar inte bara om modern teknik, utan främst om modern utbildning.

Deltidsrekrytering genom webbportal

MSB och SKL håller på att ta fram en webbportal som hjälp för rekrytering av deltidsbrandmän.

I portalen ska alla kommuner kunna informera om när de söker personal samt att det ges information om yrket.

■ Svårigheten att rekrytera deltidsbrandmän, eller räddningstjänstpersonal i beredskap, är utbrett över hela landet och åtgärder har diskute-

rats de senaste åren.

– Den fristående portalen är ett sätt att stödja kommunerna i arbetet, säger Fredrik Gustavsson på enheten för räddningstjänst på MSB som varit drivande i utvecklingen av portalen.

På portalen blideltidsbrandman.se finns fakta om yrket, vad det innebär att vara deltidsbrandman, vilka uppgifter som utförs, vilka krav yrket ställer, vad det innebär att

vara huvudarbetsgivare till en deltidsbrandman. På portalen finns också filmer som visar deltidsbrandmän i arbete.

– Vi försöker avdramatisera bilden av yrket så att fler, både ur ålders- och könsperspektiv, söker tjänster.

I en kartfunktion kan man klicka in på den brandstation som är närmast där man bor. Där finns kontaktinformation och möjlighet att skicka in intresseanmälan oavsett om rekrytering pågår eller ej.

MSB och SKL har utvecklat portalen tillsammans. Räddningstjänstpersonal runt om i landet, bland annat Ributskottet, har varit bollplank i framtagandet av portalen.

MSB finansierar portalens utveckling. När den är klar kommer den att drivas och administreras av SKL.

Webbportalen blideltidsbrandman.se beräknas vara i drift under mars månad.

Livsmedelsföretaget Daggårds i Götene har totalt 33 ton ammoniak, vid utsläppet läckte 150 kg ut. Ammoniakmolnen kan ses mot skogen i bakgrunden mitt i bilden.

FOTO: DAN-OLA SANDÉN

Två allvarligt skadade vid ammoniakutsläpp

Två personer skadades allvarligt vid ett ammoniakutsläpp på en livsmedelsanläggning i Götene kommun i maj 2016.

■ Fel på en ventil gjorde att en ammoniaktank överfylldes. Två tekniker försökte åtgärda problemet genom att släppa ut vätska från den överfyllda tanken.

När de påbörjade arbetet stod en ventil öppen och ammoniak sprutade ut i lokalen. Båda teknikerna fick ammoniak på sig, totalt läckte cirka 150 kilo ammoniak ut i lokalen.

Totalt skadades 20 personer, förutom de två allvarligt skadade fördes ytterligare nio personer med ambulans till sjukhus för kontroll.

Övriga nio kontrollerades av ambulanspersonal på plats. De lindrigt skadade befann i en byggnad som låg i vindriktningen från olyckan.

Räddningstjänsten beställde en utredning av olyckan och insatsens genomförande, uppdraget gick till Dan-Ola Sandén. Utredningen behandlar inte orsaken till olyckan eller tekniska detaljer i anläggningen.

Larm om händelsen kom in dels som tilläggsinformation ammoniaklarm och ett automatiskt brandlarm. På stationen i Götene (deltidspersonal) gick larmet. En styrkeledare åkte ensam som Fip (första insatsperson) i egen bil, övriga i styrkan åkte ett par minuter senare.

Det gick också larm på stationen i Skara (heltidspersonal) men ingen av styrkorna visste i första läget att det rörde sig om ett utsläpp av ammoniak. Brandpersonalen i Skara uppmärksammade det dock när de läste av skärmarna i bilen och

det avgjorde vilket fordonståg de valde att ta med sig.

Problem uppstod under färden med hörbarheten på den totalinformation som gavs från SOS, men styrkeledaren från Götene hörde informationen och beslutade om brytpunkt vid grinden in till området. Vid framkomst syntes ammoniakmolnet tydligt från ventilationen ovanför taket på anläggningen.

Styrkan från Skara, som hade tillgång till kemskyddsdräkter, fick i uppdrag att tillsammans med personal från anläggningen ta sig in och stänga den ven-

til som stod öppen och släppte ut ammoniaken. Deras uppdrag lyckades och läget stabiliserades.

När insatsledaren kom till platsen och tog över som räddningsledare beslutade han om säkerhets/arbetszoner. Han sammankallade räddningstjänstens befäl, sjukvårdsledningen och personal från anläggningen och de beslutade om vidare åtgärder och sanering av skadade och personal.

När räddningstjänsten senare avslutades samlades räddningstjänstens personal på brandstationen i Götene för en genomgång.

Utredaren avslutar utredningen med reflektioner kring att insatsen trots allt gick bra, bland annat tack vare ett snabbt och korrekt agerande från personalen på anläggningen.

Beklagligt nog gick det inte att förhindra att två personer skadades allvarligt och ett antal lindrigt. Det kunde dock gått mycket värre eftersom företaget ligger inbäddat bland bostadshus och annat i samhället.

ANNA ANDERSSON CARLIN

Kranarna till ammoniaktanken där en ventil stod öppen och läckte ut ammoniak.

FOTO: RÄDDNINGSTJÄNSTEN

6

FÖRBÄTTRINGAR

■ Utredaren lämnar i rapporten ett antal förbättringsförslag, dels till räddningstjänsten och dels till anläggningsägaren.

Förslag till räddningstjänsten

1 Hörbarheten på totalinformationen som SOS lämnar bör förbättras så att alla styrkor klart kan uppfatta den.

2 Viktigt att närmaste styrka med rätt kompetens och förmåga ska larmas oavsett vilken organisation de tillhör. I detta fall borde räddningstjänsten i Lidköping, som har förmåga att kemdyka på rätt nivå, larmats tidigt eftersom de har kortare körtid till objektet än Skara.

3 Viktigt att insatsledare och räddningschef i beredskap larmas tidigt. Att upprätta kontakt via telefon med anläggningens jourpersonal bör också prioriteras tidigt vid larm från företaget.

Förslag till anläggningsägaren

1 Automatisk avstängningen av ventilationen sker vid brandlarm men inte vid gaslarm. Bör åtgärdas så att det även vid gaslarm sker avstängning, vilket kan förhindra att intilliggande lokaler "smittas" av gas.

2 Förbättring av interna instruktioner för egna organisationen (egna brandgruppen) vid larm, tydlighet i vem som ska larmas och vad som ska göras.

3 Skapa en ny insatsväg till området så att säker infart kan finnas oberoende av vindriktningen.

Viktigt lärande med små medel

FAKTA

After Action Review

■ AAR (After Action Review, eller insatsgenomgång) är en strukturerad och systematisk dialogmetod för reflektion och ständig utveckling. Grupper lär tillsammans och delar med sig av erfarenheter de gjort efter övningar och insatser.

■ Metoden kan användas på olika systemnivåer – från den enskilda gruppen eller arbetslagets lärande till lärande efter samverkansorienterade övningar och händelser.

■ Metoden kommer ursprungligen från USA. MSB har under tre år testat och anpassat den till svenska behov i samverkan med räddningstjänsten i Sverige och till delar även i Norge

■ Genom att engagera alla deltagare i att förklara vad som hände och varför det hände läggs fokus på hur teamet ständigt kan utveckla sin förmåga att lösa uppgifter i framtiden.

Frågor i AAR

■ **Vad förväntades hända?**

- Vad skulle räddas?

■ **Vad hände?**

- Vad var det som faktiskt hände?
- Vad gjorde vi och varför?

■ **Varför blev det som det blev?**

- Vad gick bra och varför?
- Vad gick mindre bra och varför?

Fokus på vad, inte på vem.

■ **Vad kan förbättras och hur?**

- Vad ska vi fortsätta göra, börja göra och sluta göra?

■ **Vad ska vi sprida vidare?**

- Kan andra lära sig något av detta, eller ha nytta av våra erfarenheter?

Vindsbranden i Stockholm krävde mycket resurser, förstärkning begärdes in från flera stationer. Insatsgenomgången efteråt, enligt AAR-metoden, ledde bland annat fram till åtgärdslista om förbättringar.

FOTO: STORSTOCKHOLMS BRANDFÖRSVAR

Efter en vindsbrand på Duvnäsgränd i Stockholm 2016, användes dialogmetoden After Action Review (AAR) för att fånga värdefulla erfarenheter från insatsen.

Med relativt små utredningsresurser fångas många viktiga lärdomar för framtiden.

■ En lördagsmorgon i maj larmades Katarina brandstation efter uppgifter om rök från ett kök.

Under framkörningen såg de på avstånd rök och förstod att det rörde sig om en utvecklad lägenhetsbrand.

På plats upptäckte brandmästaren att branden spridit sig upp till vinden.

Förstärkningsresurser begärdes ut och yttre befäl samt brandingenjör från station Johannes an-

slöt till brandplatsen.

Inledningsvis handlade det om att evakuera personer från grannlägenheten med hjälp av högfordon.

En begränsningslinje upprättades i anslutning till intilliggande byggnad, vilken brandstyrkan från Nacka bland annat fick i uppdrag att svara för.

Förstärkning från Vällingby anslöt och tillsammans med Nacka svarade de för arbete med skär-

släckare och dimspikar invid upprättad begränsningslinje.

Insatsen fortsatte och fler förstärkningsresurser kom till brandplatsen. Under insatsens mer intensiva skede arbetade brandpersonalen i fyra olika sektorer med en sektorchef i varje.

En sektor arbetade utifrån via tak (Nacka, Vällingby) medan de övriga tre sektorerna (Katarina, Brännkyrka och Kista) arbetade med invändig insats via trapphus.

Åtgärdslista efter genomförd AAR

- Jobba i skift med skärsläckaren
- Öva med eget ledningsträningsprogram
- Dokumentation efter insats tar tid, ny händelserapport på gång
- Använda fler Rakel-talgrupper
- Lika radiosystem, rökdykning
- Logistik och underhåll vid insatser kan utvecklas
- Hjälmkamera för dokumentation, utvecklingsprojekt på gång i Kista
- Avtal om tillgång till mobilkranar
- Utveckla takgrupper på Vällingby brandstation

Räddningsinsatsen pågick i närmare 31 timmar och avslutades kl. 16.01 dagen efter.

Efter insatsen genomfördes en After Action Review med Annie Toth, MSB, som dialogledare, eftersom Storstockholm önskade prova metoden och inte har några utbildade dialogledare. Dokumentationen efter dialogmötet sammanställdes därefter i en olycksutredning av Nina Bergström, Storstockholm, och ligger till grund för denna artikel.

AAR-dialogen genomfördes med dialogledare, antecknare och ytterligare sju personer som deltog vid insatsen. Lärdomarna efter den komplicerade vindsbranden ledde fram till en åtgärdslista som kortfattat beskrivs här intill. Varje åtgärd fick en tilldelad person för uppföljning.

MATTIAS SJÖSTRÖM

Erfarenheter

Anna Andersson Carlin och Mattias Sjöström medverkar under Erfarenheter med sammanfattningar av olycksundersökningar inskickade till MSB, samt egna arbeten. De tar gärna emot synpunkter och tips.

Du kan även kontakta MSB på e-post: olycksutredning@msb.se
Undersökningarna på nätet: www.msb.se/olycksundersokningar/kommuner

Kontakt

Anna Andersson Carlin
anna.carlin@rsyd.se

Mattias Sjöström
mattias.sjostrom@halmstad.se

NYUTGIVET FRÅN MSB

Publikationer som kan laddas ner

Insatsverksamheten 2016

MSB genomförde 2016 173 insatser, varav 126 internationella biståndsinsatser, 4 insatser i ej biståndsland och 43 insatser nationellt. Redovisning av verksamhetsåret.

Utvärdering av håltagningsmetod

Redovisar Inspectas granskning av den håltagningsmetod räddningstjänsten i Perstorp utvecklat och arbetat med under 20 år. Metoden är anpassad till förhållanden på olycksplats, har använts med framgång och är starkt efterfrågad på flera orter. MSB har fått metoden granskad för att finna stöd för att den på ett säkert sätt ska kunna tillämpas av fler räddningstjänster.

Förstudie om risk- och sårbarhetsanalys avseende elektromagnetiska hot mot...

Underlag för fortsatt arbete för att nyttjas vid risk- och sårbarhetsanalyser med elektromagnetiska hot vid höjd beredskap. I arbetet har tagits fram exempelscenarier som innehåller realistiska hot och förslag på fortsatt arbete.

Frivilligresurser under flyktingsituationen

Studie för att få en samlad bild av hur frivilliga samverkade och hur de stöttade samhällets hantering av flyktingsituationen under hösten 2015. Målet med studien är kunskap om hur frivilligorganisationer kan fungera som en resurs.

Postskriptum

En pensionerad krishanteringsanalytiker idéskrift för debatt, utveckling och forskning, är underrubriken. Bok av Lars Fredholm, mångårig forskare, som efter pension skrivit ned under åren uppkomna tankar om behov av forskning och utveckling för att öka förmågan att hantera samhällsstörningar.

Sweden and the USA

Beskriver kortfattat samarbetet mellan länderna, utmaningar och gemensamma lösningar. På engelska.

Kapacitetsutveckling för risk- och sårbarhetsanalys

Studie som beskriver angreppssätt och metoder för risk- och sårbarhetsanalys som används i det svenska krishanteringssystemet, samt en översiktlig beskrivning av aktörer på olika nivåer och inom olika områden med kompetens inom risk- och sårbarhetsanalys.

Brandfarlig vara

Kompetens – föreståndare

Informationsblad om krav på föreståndare som hanterar brandfarlig vara. Riktar sig främst till tillstånds- och tillsynsmyndigheter.

Säkerhet i vägtrafikmiljö

En vägledning som redovisar resultatet av ett gemensamt genomfört projekt med anledning

av att ett antal allvarliga olyckor med dödlig utgång drabbat räddningstjänstpersonal. Se artikel sidan 4.

Risk- och sårbarhetsanalyser för ett säkrare och mer resilient samhälle

Populärvetenskaplig sammanfattning av ett ramforskningsprogram som genomförts med syfte att utveckla metoder för risk- och sårbarhetsanalys på alla nivåer av samhället.

Skåp för förvaring av brandfarlig vara: förlängt utvändigt brandprov

Skåp testade enligt SP-metod 2369 är avsedda att användas för förvaring av brandfarliga varor i butiker. Enligt metoden avbryts testet efter 20 minuter. Syftet med denna studie är att testa om sådana skåp klarar ett förlängt test.

Skåp för förvaring av brandfarlig vara: utvändigt brandprov vid samförvaring...

Studien undersöker möjligheterna att samförvara brandfarliga vätskor med brandfarliga aerosolbehållare i skåp testade enligt SP-metod 2369.

Från förväntan till lång väntan

Rapporten behandlar den hot- och riskbild som funnits på asylboende i Sverige med särskild fokus på händelser efter den stora flyktigankomsten hösten 2015.

Kartbaserat beslutsstöd och erfarenhetsåterföring

Häfte som ger information om olika tjänster, som kunskapskålan RIB, filmserien 90 sekunder, MSBs kartportal och satellittjänsten Copernicus.

Insatskort för acetylengasflaskor

Acetylen är en brandfarlig, färglös gas. Om acetylengasflaskan utsätts för en temperatur över 300 grader startar sönderfall, med tryck och värmestegring som följd. Det kan leda till att flaskan exploderar även efter att värmepåverkan upphört.

Losstagnings- och uttagsmetoder

Studie om att mäta nackkotpelarens rörelse vid losstagningsarbete efter trafikolycka. Under studien framkom att det finns ett antal moment som bör minskas/tas bort eller medvetandegöras för att det ska bli så lindrigt som möjligt för den drabbade.

Riskbedömning av naturliga omgivningsfaktorer

Vägledning och metodstöd för verksamheter som hanterar farliga ämnen. Rapporten innehåller en översiktlig kunskapssammanställning över naturliga omgivningsfaktorer samt en redovisning av genomförda karteringar, studier och faktaunderlag. Vissa delar har sammanställts och presenterats i en GIS-applikation.

SÅ LADDAR DU NER

Publikationerna finns att ladda ner på två ställen.

■ rib.msb.se – klicka på bibliotek. Sök på titel.

■ msb.se/produkter och tjänster/publikationer – sök på titel.

Opinioner 2016

Om allmänhetens syn på samhällsskydd, beredskap, säkerhetspolitik och försvar. Opinioner 2016 visar att oron för den politiska situationen i världen och för terrorism ligger kvar på samma höga nivå som 2015. Oron för internationell terrorism är på den högsta nivån sedan 2006.

Kartläggning av spridningsmodeller för brand i vegeta-tion

Modeller lämpliga för svenska förhållanden har testats. Syftet är att skaffa underlag som kan höja beslutsförmågan.

Framtidsstudie år 2030: med fokus på kommunal räddningstjänstorganisation

Frageställningarna som studien utgått ifrån handlar om omvärlden, krisberedskapsområdet och räddningstjänstorganisationerna. Det är exempelvis vilka som är de mest utmärkande utma-

ningarna, vilka blir nyckelaktörer, vilka drivkrafter och trender man ser. Finns som slutrapport och kortversion. Se artikel sidan 7.

Nya risker för räddningspersonal vid bränder/gasning av batteripack hos e-fordon

Resultat från studien visar att utvalda kemikalier snabbt kunde passera räddningstjänstens skyddsdräktsmaterial och att dessa även var goda hudpenetranter. Inom vilket tidsförlopp det sker har studerats med experimentella metoder.

Utveckling av arbetet i samverkansområdena

MSB genomförde 2015-2016 en särskild satsning för att utveckla formerna för arbetet i samverkansområdena. Rapporten presenterar förändringar som gäller från 1 januari 2017.

Forskning planeras för ett säkrare samhälle

MSBs forskningsplan för 2017, ett komplement till forskningsstrategin. Beskriver var MSB vill stimulera till kunskapsutveckling samt hur myndigheten arbetar med forskningsfrågor.

Resan mot ny kunskap för ett säkrare samhälle

Informationsblad om MSBs forskningsplan 2017.

NAFS: nationellt forum för inriktning och samordning av övningar

Häfte om forumet NAFS som leds av MSB och ska vara med och inrikta och samordna tvärssektoriella övningar på nationell och regional nivå samt övningar med kopplingar till övningsverksamhet inom EU och internationellt.

Träna Rakel i vardagen och bli en säker användare

Broschyr med förslag på hur man tränar Rakelkommunikation regelbundet och blir en tryggare användare.

Gasdrivna fordon – händelser och standarder: en nationell och internationell utblick

Antalet fordon som drivs med hjälp av gas ökar och det är viktigt att öka kunskapen om vad som händer i samband med trafikolyckor med gasdrivna fordon. Internationella erfarenheter kring säkerhet och räddning vid tillbud har sammanställts.

A summary of risk areas and scenario analyses 2012-2015

Sammanställning och syntes av de 14 scenarioanalyser som genomförts som en del av den nationella risk- och förmågebedömningen 2012- 2015. Engelsk version.

Kan beställas som trycksak eller laddas ner

Årsredovisning 2016

MSBs årsredovisning som lämnats till regeringen som berättar vad myndigheten gjorde under året. Innehåller också särskilda rapporter att djupdyka i. **Best nr:** MSB1087 –feb 2017.

Övningsvägledning – grundbok

Vägledningen är ett övningsmetodstöd för samtliga som har en roll eller ett ansvar inom samhällsskydd och beredskap. Fungerar både för övningar i enskild organisation och med ett större antal aktörer. Grundboken tillsammans med de olika metodhäftena är en utveckling av och ersätter Öva krishantering – Handbok. **Pris:** 100 kr.

Best nr: MSB602 –dec 2016.

Övningsvägledning – metodhäfte simuleringsövning med motspel

Stöd för de som ska delta i planeringsarbetet inför en simuleringsövning med motspel. **Pris:** 50 kr.

Best nr: MSB604 –dec 2016.

Övningsvägledning – metodhäfte seminarieövning

Stöd för beslut om planering och genomförande av en krisberedskapsövning samt stöd i valet av metod. Övergripande och enkel att följa. **Pris:** 50 kr.

Best nr: MSB750 –dec 2016.

SÅ BESTÄLLER DU

E-post:

publikationsservice@msb.se

Postadress:

MSB publikationsservice,
L 124, 651 81 Karlstad.
■ Ange beställningsnummer samt din adress.
■ Det går även att beställa eller ladda ner, via www.msb.se

Övningsvägledning: metodhäfte – utvärdering av övning

Metodhäftet beskriver hur utvärdering av en övning kan gå till för att möjliggöra att erfarenhetshantering vid övningen får så goda förutsättningar som möjligt. **Pris:** 100 kr.

Best nr: MSB1028 –nov 2016.

Övningsvägledning: lokal övningsledare

Stöd för beslut om planering och genomförande av en krisberedskapsövning samt stöd i valet av metod. Övergripande och enkel att följa. **Pris:** 50 kr.

Best nr: MSB1006 – maj 2016.

Nya kriser möter nya medier

Digital krishantering i det nya medielandskapet. Kommunikation har större utmaningar än någonsin tidigare. Skriften belyser dilemman mot bakgrund av

medieutvecklingen och pekar samtidigt på möjliga strategier. **Best nr:** MSB1059 – dec 2016.

MSBs förstärkningsresurser

Broschyr som presenterar de förstärkningsresurser som kan ställas till förfogande vid olycka, kris eller annan större händelse.

Best nr: MSB1061 – dec 2016.

Kriskommunikation 2.0

Hur uppfattar allmänheten nyhetsmediernas rapportering och myndigheternas kriskommunikation? Hur kriskommunicerar allmänheten själv i de sociala mediernas tidevarv? Frågor som ställs i boken, där kriskommunikationen i samband med fem dramatiska svenska händelser jämförs och analyseras. Bakom rapporten står en forskargrupp vid Institutionen för journalistik,medier och kommunikation, JMG, vid Göteborgs universitet. **Best nr:** MSB1058 – dec 2016.

Akut omhändertagande – för räddningstjänstpersonal

Det är ofta räddningstjänstpersonal som får utföra det mycket viktiga första akuta omhändertagandet på en skadeplats. Det finns ett tydligt samband mellan ett bra första akut omhändertagande av skadade och sjuka för utgången av ett skadeförlopp. Lärobok av Jörgen Björk. **Pris:** 280 kr.

Best nr: MSB1052 –dec 2016.

Edrex – samverkan på hög nivå

Det speciella med övningen Edrex är inte vad man övar, utan vem som övar och hur.

■ Många större övningar inom Europasamarbetet handlar om att träna tillsammans för att kunna stödja varandra i hanteringen av en större händelse. Edrex handlar om något annat, nämligen om samverkan och ledning mellan den politiska nivån i de övade medlemsländerna, och mellan ländernas kontaktpunkter, den operativa nivån.

Övningen syftar inte till att träna beredskap, utan testa och förbättra systemen. I Sverige är MSB kontaktpunkt och i Bryssel är det EUs centrum för samordning av katastrofberedskap, ERCC (Emergency Response Coordination Centre). Sverige leder arbetet med övningen, tillsammans med Italien och Storbritannien. Det som ska övas är en tänkt händelse med gränsöverskridande konsekvenser, sektorsöverskri-

dande samhällspåfrestningar som får politiska konsekvenser. Övningen är den första sedan den nya civilskyddslagstiftningen kom på plats i EUs medlemsländer. Samarbetet för att arbeta förebyggande och förberedande har kommit en bit på väg. Men i Edrex handlar det om att hantera komplexa händelser.

En större samhällspåfrestning i Europa kräver gränsöverskridande samverkan och är beroende av tydliga signaler mellan den politiska nivån och den operativa nivån. Edrex övar därför också hur policynivån och den operativa nivån signalerar till varandra. Övningen ger också en möjlighet för olika delar inom EU-systemet att öva samverkan med ett bredare synsätt och flera samtidiga perspektiv, vilket Sverige i Europasamarbetet har talat starkt för. Ett ”allriskperspektiv” för att utveckla generella metoder för att hantera samhällsstörningar,

oavsett om orsaken är en olycka eller ett attentat. Även EU-systemet brottas med ”stuprör” som behöver överbryggas, därför belyses den sammanlagda bilden av skeenden och händelser ur olika perspektiv. I övningen ska man samla ihop och dela lägesbilder för att kunna agera samordnat och använda tillgängliga resurser på effektivast möjliga sätt.

ERCC håller samman lägesbilden och den matas in i IPCR, EUs integrerade arrangemang för politisk krishantering. Det är en krismekanism som gör det möjligt för rådets ordförandeskap att hantera, det vill säga samordna, EU-ambassadörerna och ländernas EU-representationer i händelse av en katastrof. I Sverige motsvaras nivåerna av att MSB håller samman lägesbilden på den operativa nivån, och justitiedepartementets krishanteringskansli som kan hålla samman arbetet på den politiska nivån.

NYTT OM NAMN

■ Roger Larsson förbundschef/räddningschef i Västra Sörmland har gått i pension. Ny förbunds-
chef är **Anette Lundin**, tidigare distriktschef i Östra Götalands räddningstjänst, och räddnings-
chef är **Mattias Gårdholt**, tidigare ställföreträdande chef i egna organisationen.
■ Bengt Dahlgren Brand & Risk har anställt flera personer

inom brand- och risk. Till kontoret i Göteborg har **Anders Broo**, brandprojektör samt **Karolina Lundh** och **Dea Ternström**, båda brand- och riskingenjör, rekryterats. **Kerstin Sondell**, brandingenjör, och **Jonathan Jansson**, brand- och riskingenjör, har anställts i Stockholm. **Emma Hult Lindström**, brand- och riskingenjör, har placering i Kristianstad och **Hampus Korpinen**, brandingenjör, i Jönköping.

Nerikes Brandkår är ett kommunalförbund som svarar för räddningstjänsten i Adriansdal, Hallsberg, Kårebo, Lång, Långsberg, Långsberg, Nere och Örebro.

Nerikes Brandkår söker en

Utbildare/ kursadministratör

till avdelningen för extern verksamhet

Läs om tjänsten på www.nerikesbrandkar.se/jobb

Räddningstjänsten Väst söker enhetschef till Förebygga och förbereda

Läs mer på www.vast.se och skicka din ansökan senast den 2 april.

BRANDSKYDDSLAGET

Gruppchef till Falun

Vår nuvarande gruppchef byter tjänst inom företaget och vi söker därför hans efterträdare. Som chef för koncernen i Falun kommer du ha fokus på marknaden i Dalarna och Gästrikland där vi har en ökande efterfrågan på våra tjänster. Vi söker dig som har följande bakgrund och egenskaper:

- Du är en erfaren brandskyddsinspektör och vi tror att du har ett bra bränslenätverk.
- Du är en lagspelar som vill vara med och driva utvecklingen inom Brandskyddslaget.
- Du vet som krävs av en bra chef och ledare.

Ställ din ansökan med CV och personligt brev till martin.olander@brandskyddslaget.se. Vi vill ha din ansökan senast den 31 mars.

Frågor besvaras av vår VD Martin Olander, 08-588 1 88 57 alternativt martin.olander@brandskyddslaget.se

brandskyddslaget.se

Myndigheten för samhällsskydd och beredning

Vill du vara med och utbilda framtidens räddningstjänst?

MSB Revinge söker lärare med SMO-kompetens till enheten för grundutbildning

Läs mer på www.msb.se/jobb

MSB utbildar tillkommande brand- och räddningstjänster. Vi söker till enheten för grundutbildning lärare till grundläggande och avancerade utbildningar och övningar.

Myndigheten för samhällsskydd och beredning

Är du intresserad av att öka säkerheten i samhället?

Vi söker två nya medarbetare

- en inom området brandfarliga varor
- en inom området transport av farligt gods

Läs mer på www.msb.se/jobb

MSB utvecklar tillsammans med andra, individer och samhället för att förbättra och hantera olyckor och kriser.

Kustbevakningen söker Räddningstjänsthandläggare med placering i Stockholm

Les mer och ansök på:
www.kustbevakningen.se
Sista ansökningsdag: 2017-04-04

Räddningstjänsten Dala Mitt är ett kommunalförbund som svarar för räddningstjänsten i Borlänge, Falun, Gagnef och Sätters kommuner.

Räddningstjänsten Dala Mitt söker

Enhetschef

inom räddningsavdelningen

Brandingenjör/Brandinspektör

inom samhällsskyddsavdelningen

Information om tjänsterna finns på vår hemsida
www.dalamitt.se

Sista ansökningsdag är 2017-04-09

RÄDDNINGSTJÄNSTEN
STORGÖTEBORG

VI SÖKER:

Brandskyddskontrollanter och Planerare

till Enheten för Brandskyddskontroll och
sotningstjänster

Sista ansökningsdag:
söndag 2 april

Mer information:
www.rsgbg.se/jobba-hos-oss/lediga-jobb2/

Vi söker dig som vill vara med
och utveckla en räddningstjänst
som skapar trygghet säkerhet och
omtanke för våra invånare.

Följ oss på webben: www.tjugofyra7.se

Annonsera i Tjugofyra7

➔ Ska ni rekrytera personal inom området samhällsskydd och beredskap? Då är Tjugofyra7 rätt tidning att annonsera i.

Nästa nummer: Nr 34 kommer ut 6 juni.

Annonbeställning: förhandsbokning senast 18 maj, färdigt manus senast 25 maj.

Kontakt: ring eller e-posta redaktionen (se sid 2), i första hand Per Larsson.

FAKTA OM ANNONSERING

Pris: 20 kronor per spaltmillimeter. Priset multiplicerar du fram enligt följande: antal spalter x höjd i millimeter x 20 kronor.

Spaltbredder: 1 spalt 42 mm; 2 spalter 88 mm; 3 spalter 135 mm; 4 spalter 181 mm; 5 spalter 227 mm.

Max höjd är 292 mm.

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap

MSB Sandö söker lärare inom räddningsledning

Läs mer på www.msb.se/jobb

MSB verkar tillsammans med andra, individer och samhället för att förbereda och hantera olyckor och kriser.

Storstockholms brandförsvär är ett kommunalförbund som ansvarar för räddningstjänsten i tio kommuner: Danderyd, Lidingö, Solna, Stockholm, Sundbyberg, Täby, Vallentuna, Vaxholm, Värmdö och Österåker.

Storstockholms
brandförsvär

söker

Brandinspektörer

I arbetsgruppsfunktionen som brandinspektör tagit nyckelrollen i utveckling samt att med information, råd och utbildning bistå våra medlemmar och andra organisationer, myndigheter och andra parter som arbetar med brand och olyckor.

Mer information finns på www.storstockholmbrand.se
Sista ansökningsdag: 17 april 2017.

RESPEKT PÅLITLIGHET ÖPPENHET PROFESSIONALITET

RÄDDNINGSCHEF till Sveriges modernaste brandstation!

Det går bra för Kalmar. Vi växer som aldrig förr och hela kommunen präglas av framåtanda. Nu söker vi dig som vill vara med på vår resa mot ett ännu bättre Kalmar och som räddningschef kommer du att spela en central roll i detta arbete.

>> kalmar.se/ledigajobb

Kalmar kommun
www.kalmar.se

Skapa en ny yrkesgrupp brandman/polis-deltidare

■ Det skulle vara intressant och höra hur deltidare runt om i Sverige ställer sig till följande förslag. Först en kort bakgrund ur mitt perspektiv. Vi har idag en mycket stor brist på deltidare, i vissa områden kan man tala om att räddningstjänsten helt enkelt inte fungerar enligt LSO.

Skälen är flera. Människor rör sig över större geografiska områden på sina ordinarie arbeten i stället för som tidigare när deltidare arbetade på sin hemort. Arbetet är förvisso intressant, spännande och i många fall mycket tillfredsställande men det finns ur unga många yngres perspektiv ingen framtid i form av kompetensutveckling-karriärvägar.

Har man en gång gått brandman deltid/räddningsinsats då anses man klar. Det enda som återstår är att öva. Ersättningen är ju i mångt och mycket ett skämt. (Någon kommenterade att en julhelg skulle ge 1400 – vem skall arbeta för det förutom en deltidare?)

Dessutom tror jag många upplever att förbundsbildningarna inneburit att man kommit ännu längre ut i orga-

nisationen vilket med automatik innebär ännu mindre möjligheter att påverka vilket nuvarande konflikt speglar på ett tydligt sätt.

Men det saknas även poliser i Sverige. Ett stort antal poliser. Samtidigt som många erfarna poliser och brottsutredare fått se sina team sönderslagna och fått arbetsuppgifter som inte alls står i paritet med deras kunskaper och intressesfär. Mitt förslag är att man skapar en ny yrkesgrupp, deltidsbrandman/deltidspolis. Om man kan komma förbi den mur av människor som kommer att skrika: Vi vill inte ha några låtsaspoliser, det fungerar inte – och faktiskt seriöst funderar på saken – så finns det flera intressanta synergieffekter. För det första är det ett faktum att vi redan idag utför många av polisens arbetsuppgifter bland annat vid trafikolyckor där vi spärrar av, tar vittnesuppgifter, trafikdirigerar, ordnar med bärgare osv. Vi tar tar hand om människor som skadats eller skadat sig/suicid och vi finns till hands för tredje man vid trauma. Vi åker på hjärtstopp och sjukvårdslarm. Det här är

”Om man kan komma förbi muren av människor som kommer att skrika: Vi vill inte ha några låtsaspoliser, så finns flera intressanta synergieffekter.”

Tonny Adrelius, Räddningstjänsten Vingåker

exempel på arbetsuppgifter som mycket väl skulle kunna skötas inom ramen för den yrkesroll som här lanseras.

Det finns egentligen en oerhörd mängd polisiära uppgifter såsom ordningshållning, trafikövervakning, fordonskontroller samt givetvis en möjlighet att som en form av kommunpolis skapa ett tryggare samhälle där samhällsskyddet skulle vara synligt på ett helt annat sätt än idag.

Utbildning för det här då? Ja för det första så är det i min värld självklart att ett sådant system ska fungera lokalt och under ett erfaret polisbefäl. Vidare skall man utbilda i steg där grundutbildningen ska vara relativt kort då arbetsuppgifterna trots allt inte är

speciellt komplicerade. Jag anser att utbildningsnivån på steg ett för att kunna fungera i exempelvis ordningshållning och trafikövervakning tillsammans med erfaren polis bör ligga någonstans strax över ordningsvakt/skyddsvakt.

Vad skulle en sån här nyordningen kunna tillföra samhället? Man skulle frigöra ett stort antal poliser som med den stora kompetens som trots allt finns skulle kunna kraftsamla på grov brottslighet, komplicerade utredningar och genom denna omdisponering kunna kraftsamla på hårt brottsbelastade subsamhällen i våra större städer. Samt, naturligtvis chansen att lösa nyrekrytering till deltidsorganisationerna skall öka dramatiskt då det här konceptet innebär att det

helt plötsligt går att leva på en skälig lön. Min bedömning är att det här är en lösning för lite mindre städer och samhällen men det är ju också där som de flesta deltidare verkar. Som grädde på moset skulle man i den konstellationen få in ”det tredje benet” eftersom vi i den nya civilförsvarsorganisationen som ska bildas, definitivt kommer vara en av grundpelarna.

Jag är helt övertygad om att skapar man ett system efter den här modellen, då har man löst en mycket stor del av problematiken som jag tog upp i början. Det skulle bli en oerhört attraktiv arbetsplats.

Förutsatt att man verkligen satsade på ett rullande utbildningsschema ungefär som man tidigare gjorde inom den militära sfären med att varva kortare teoretiska utbildningar med praktik. Under hela anställningen. Skulle vara oerhört efterfrågat tror jag.

Vad säger deltidssverige? Skulle ni kunna tänka er att jobba efter ett koncept liknande detta?

TONNY ADRELIUS
Räddningstjänsten Vingåker

Vi måste samverka för trygga och säkra län

■ Projektet Tryggt och säkert län går mot sitt slut. Under tre år har pilotprojektet som drivits av Länsstyrelsen Värmland tagit fram en arbetsmetod för att om möjligt kunna påverka de oacceptabla påfrestningar och konsekvenser som följer av oönskade händelser.

Det är givetvis fråga om olyckor i traditionell mening, men också andra händelser där människor kommer till skada, där vård blir aktuell och där direkta och indirekta effekter blir mycket kostsamma. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) tog initiativet efter att de konstaterat att samhällets samlade kostnader för detta uppgår till minst 100 miljarder kronor. Bara i Värmland ligger budgetbelastningen för kommuner och

landsting på över 800 miljoner kronor.

Utmaningen är stor och det säger sig självt att detta inte handlar om några snabba lösningar. Man måste utveckla de lokala förhållandena och sättet att arbeta. Analyskunskaper krävs liksom stöd från nationella kunskapsbaser och tillgång till behandlad statistik. Samhällslivet medför risker för skador och påfrestningar på den enskilda människan i ett närmast obegränsat perspektiv. Nyckeln till tryggare och säkrare län ligger i samverkan och tillgång till underlag.

Av 16 kommuner i Värmlands län har projektet nått framgång i sex stycken av dem. Där finns nu goda exempel att utgå ifrån för att utveckla processen

och verkligen ta tag i frågan i ett större regionalt eller nationellt perspektiv.

Projektet visar att en systematisk erfarenhetsbaserad metod för långsiktig bearbetning och minskning av samhällets skadekostnader och ökning av människors trygghet är möjlig. Arbetet måste utföras lokalt med stöd från regionala och centrala strukturer:

■ En central myndighet måste ges ett uttalat uppdrag att vara sammanhållande för personsäkerhetsfrågor i vidare bemärkelse än sådan säkerhet som relateras till lagen om skydd mot olyckor.

■ Socialstyrelsen måste ges uppdraget att se till att EU-initiativet om Injury Data Base uppfylls i hela landet.

■ Statistikbehandling och analys måste ske vid en central

myndighet.

■ Länsstyrelserna måste ges utvidgat uppdrag att stödja och sammanhålla de lokala processerna för det breda området trygghet och säkerhet.

Inom trafiksäkerhetsområdet har det under en 20-årsperiod åstadkommits mycket goda resultat. Antalet döda och svårt skadade har kraftigt minskat. Skadekostnader och lidande har minskat. Detta har uppnåtts genom metodiskt arbete och delvis nytt tänkande. Det finns många andra samhällsområden där det på motsvarande sätt går att tänka nytt och ta hem stora vinster, både ekonomiskt och mänskligt, för trygga och säkra län.

För Samhällsråd Värmland
KENNETH JOHANSSON
Landshövding i Värmland

LARS CHRISTENSEN
Regiondirektör Region Värmland

GUNILLA ANDERSSON
Landstingsdirektör i Värmland

LARS WIRÉN
Polisområdeschef i Värmland

Välkommen att tycka till!

■ Alla är lika välkomna att delta i debatten.

Det går bra att skriva under signatur, men vi behöver dina uppgifter för att vid behov kunna ta kontakt. Anonymiteten är grundlagsskyddad och uppgifterna stannar inom redaktionen.

E-post:
redaktionen@tjugofyra7.se

Postadress:
Min Åsikt, Tjugofyra7,
L 255, 651 81 Karlstad.

Tio nya deltidare som under hösten gick preparandutbildning och tog plats i Sala-Hebys organisation. Övre raden från vänster: Eddie Nordin, Carl Eriksson, Rasmus Steen, Per Sävneby, Johnny Karlsson och Petter Nordin-Olsson. Nedre raden från vänster: Reneé Lennartsson, Sandra Olsson-Algeskär, Marie-Louise Fredriksson och Camilla Nordin.

FOTO: RÄDDNINGSTJÄNSTEN.

Full pott i rekrytering

■ Så lyckades Sala-Heby få tio nya deltidare

I slutet av förra året rekryterade Sala-Heby tio nya deltidsbrandmän.

– Det stora arbetet har befintliga deltidsbrandmän på stationerna gjort. De har värvat intresserade och tipsat mig, säger Ove Jansson, yttre befäl.

■ Svårigheten att rekrytera deltidsbrandmän är ett nationellt och ökande problem som diskuterats i många sammanhang.

Kanske har Sala-Heby funnit lösningen – åtminstone för egen del.

– Att vi hade sån lycka den här gången är nog delvis en slump. Men vi har fått in fyra nya tjejer, och jag tror våra tidigare anställda tjejer öppnat vägen lite grann för dem, säger Ove Jansson.

Bakom senaste rekryteringen finns ändå flera aspekter som kan vara värda att notera.

■ Företagare som sedan tidigare har anställda som är deltidsbrandmän har

Engagemang

”Framförallt tror jag det är viktigt att man har personal som trivs. Då engagerar den sig och är mån om att hjälpa till med rekryteringen.”

Ove Jansson, yttre befäl, Sala-Heby

släppt till flera, vilket kan tyda på att de ser en nytta med att ha kompetensen i egna organisationen.

■ Räddningstjänsten har fått in flera som är anställda i Heby kommun.

– Vi har haft en lång diskussion med kommunen och efter snack med kommunledningen lossnade det. Jag räknar med att vi får in fler kommunanställda i framtiden, säger Ove Jansson.

■ På en station har släckbilen, som kräver C-körkort, bytts ut mot två mindre

fordon; en släckbil och ett räddningsfordon som båda kan köras med B-körkort.

– Vi står för kostnaden att ta C-kort, men det är tidsmässigt ganska omfattande att gå utbildningen och det finns de som hoppat av på grund av det.

■ På de sex deltidsstationerna hålls regelbundet öppet hus för att locka till sig nya brandmän. Och här gör de redan anställda deltidarna det stora jobbet.

– De har fria händer och lägger upp programmet för dagen själva. Vid akuta rekryteringsbehov kan det bli öppet hus en extra gång. Vår personal bjuder in folk de tror kan vara intresserade och lämpliga, sen tipsar de mig. Det har fungerat mycket bra.

Sala-Hebys bemanning på de sex deltidsstationerna ska vara totalt cirka 100 brandmän. Nu råder full bemanning. Men omsättning är en del av vardagen.

– Får man nytt ordinarie jobb kan man tvingas hoppa av. Det går upp och

ner, beroende på arbetskonjunkturen. Det kanske slutar fem-tio under ett år.

Med era erfarenheter, några tips för att lyckas med rekryteringen?

– Jag tror vi kommit en bit på väg för en modell för framtiden, bland annat genom att anpassa stationerna så de passar både tjejer och killar. De fyra tjejer vi anställde senast var med på öppet hus där de upptäckte att det här var något för dem, bland annat gjorde de fystest på stationen. Nu har vi totalt åtta tjejer som är deltidsbrandmän, och jag tror att det kan öppna upp för att fler vågar ta steget.

– Men framförallt tror jag det är viktigt att man har personal som trivs. Då engagerar den sig och är mån om att hjälpa till med rekryteringen. Det är ju brandmännen som känner folk på orten och vet vilka som kan vara lämpliga att knyta till organisationen.

PER LARSSON